Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КЕНГАШИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 245 (9891). • 1990 йил 22 декабрь • шанба • Баҳоси 3 тийин.

«ОРЗУ»ЛИКЛАР

ЖУМҲУРИЯТИМИЗ пойтахтидаги «Орзу» чарм-боққоллик ва спорт моллари ишлаб чиқариш бирлашмасида ўз касбини пухта эгаллаган ўнлаб ишчилар меҳнат қилишяпти. Улар ўзларининг фидокорликлари, сидқидилдан ишлашлари туфайли жамоа орасида обрў-эътиборга сазовор бўлишяпти.

Бирлашмада шундай ишчилар ҳақида сўз кетганда бичиқчи Толиб Деҳқонов номини биринчилар қаторида тилга оладилар. Ўз танлаган касбига меҳр қўйган бу илғор ишчи турли хил кенг истеъмол буюмлари бичиғини жуда ўринлатади. Айниқса, материалларнинг исроф бўлишига йўл қўймайди. Йил бошидан бери тежаб қолган чарм ва бошқа шу каби хом ашёдан қўшимча юзлаб сўмлик маҳсулот тайёрлади.

Чеварлардан Маъсуда Раҳмонқулова, Матлуба Ҳошимова, Маъмура Баҳодирова, Мунира Мусаева, Мунира Бекмуҳамедовалар ҳам доим вақтдан ўзиб ишлашяпти. Уларнинг меҳнат календарида келгуси йил бошланганига анча бўлди.

М. МАҲМУДОВ.

ҲАМ ЖАМОА, ҲАМ ДЕҲҚОНГА

ЎРТА Чирчиқ ноҳиясидаги «Ленин йўли» жамоа хўжалигида чорвачиликка яхши эътибор берилмоқда. Жамоанинг 900 бош қорамоли бор. Шундан 300 таси сигирлар. Ўтган йили улардан 806 тонна сут соғиб олинган бўлса, бу йилнинг 11 ойидаги миқдор 816 тонна бўлди. Илғор сут соғувчилардан Вали Абдуфаттоҳова, Роза Кимлар ўзларига бириктилган ҳар бош сигирдан 3000—3500 литрдан сут соғиб олиб 11 ойда йиллик режаларини 110—120 фоиз қилиб бажаришди. Жамоада яна 11 ойда 31 тонна ўрнига 37,7 тонна гўшт тайёрланди.

Чорвадаги аҳволнинг яхши бўлиши, моллар учун озуқанинг керагича тўпланганидадир. Бу йил 1780 тонна беда хашаги, 1686 тонна силос, 500 тонна сенаж, 1820 тонна лавлаги йиғиб қўйилган. Жамғарилган ем-хашак 1,5 йилга бемалол етади. Ёз-куз ойларида деҳқонларга яна 640 тонна озуқа тарқатилди. Бунинг эвазига улар 11 ойда 214 тонна сут топширдилар.

А. НАБИХЎЖАЕВ.

ЯНА 150 ТОННА

Оржоникидзе ноҳиясининг «Лимонарий» жамоа хўжалиги аъзолари янги йил арафасида шаҳарликлар дастурхонига яна 150 тонна лимон тортиқ қилишга аҳд қилишди. Шу кунгача аҳолига етказиб берилган маҳсулот 1500 тоннадан ошиб кетди.

Арофиддин Фахриддинов, Жамолиддин Нажмиддинов бошлиқ бригадаларда ҳар бир тадбир олдиндан пухта режалаштирилиб ташкил этилганлиги туфайли кўнгилдагидек ноз-неъмат етиштирилди.

Ҳозирда Камол Хўжаев, Ғиёсиддин Этамбердиев, Матлуба Алматова, Муяссар Нажимова сингари боғбонлар бош маслаҳатчи Зайниддин Фахриддиновнинг бой тажрибаси, ишлаш усулини қунт билан ўрганишмоқда. Хўжалик соҳибкорлари ички имкониятларни сарҳисоб қилиб 1991 йилда 2000 тонна маҳсулот етиштиришни режалаштирдилар.

И. ДИЛМУРОДОВ.

● УШБУ СУРАТДА Тошкент тўқимачилик комбинатининг 3-филиали илғор ишчиси Фотима Эргашевани кўриб турибсиз. У мазкур корхонага келганига бор-йўғи тўрт йил бўлди. Лекин шунга қарамай тажрибали ишчи Феруза Ҳакимова кўмагида ўз касбининг сир-асрорларини пухта ўзлаштириб олди. Айни кунларда Фотима кунлик режаларини 110—115 фоизга адо этиб ишлаяпти.

● СУРАТДА: Тошкент чинни заводи илғор сараловчиси Мунаввар Акромова.

Сураткаш Т. КАРИМОВ.

● *Долзарб мавзу*

НОН ҚИММАТ БЎЛМАЙДИ

Бозор иқтисодиётига ўтиш жараёни жумҳуриятимиз аҳолисини шоширирш билан бирга ташвишга ҳам солиб турибди. Айниқса кундалик харид молларнинг танқислиги турли миш-мишларни келтириб чиқармоқда.

Хўш, инсоннинг ҳаёти учун энг зарур ҳисобланган нон ва ун маҳсулотлари таъминоти бундан буён қандай бўлади? Ноннинг нархи ошадими, йўқми? Яқинда мухбиримиз Ўзбекистон дон маҳсулотлари вазири Абдулҳошим Муталов билан суҳбатлашиб, ана шу саволларга батафсил жавоб олди:

— Жумҳуриятимиз аҳолисини ун билан таъминлаш вазирлигимиз ва унга қарашли корхоналарнинг муқаддас вазифаси бўлиб турибди. Иқтисодий ислоҳотни амалга ошириш жараёнида биз қатор тадбирларни ишлаб чиқиб, амалга оширмоқдамиз. Айниқса донни қайта ишлаш корхоналари халқ олдидаги бурчларини тўғри тушунмоқдалар. Бунинг учун корхоналарда ишлаб чиқариш унумдорлиги янада ортмоқда. Қувватлардан тўлиқ фойдаланиш, техника ремонти ва қайта жиҳозлаш муддатларини қисқартириш ҳисобига йил охиригача қўшимча 129 минг тонна ун, 5 минг тонна ёрма, 2600 тонна нон маҳсулотлари, 4000 тонна унли қандолат ҳамда 3000 тонна макарон маҳсулотлари ишлаб чиқарилади.

Қардош Қозоғистон жумҳурияти бизни дон билан таъминлашга ваъда берди. Дастлабки ғалла келтирилиб, омборларга тўкилди.

Қўрғонтепа шаҳрида бир кеча-кундузда 500 тонна ғаллани қайта ишлаб берадиган янги тегирмон яқин кунларда ишга тушади. Фарғонанинг Бағдод посёлкаси ва Жиззахнинг Дўстлик шаҳрида ҳам келгуси йилда янги тегирмонларни ишга тушириш тадбирлари кўрилмоқда. Мақсадимиз катта тегирмонлар билан бир қаторда халқимиз унутиб юборган қадимги кичик тегирмонларни ҳам ишга туширишдир. Шундай қилмоқ керакки, ҳар ким ўз донини узоққа бормай ун қилиб олиш имкониятига эга бўлсин.

Жумҳуриятимиз аҳолисини узлуксиз равишда дон маҳсулотлари билан таъминлаш мақсадида йил бошидаёқ четдан 330 минг тонна ун, 49 минг тонна ёрма маҳсулотлари келтирилган эди. Йил охиригача эса 50 минг тоннадан ортиқ ун келтирилади. Ғалла ортган вагонлар жумҳуриятимиз томон йўл олди.

Иттифоқ Вазирлар Кенгашининг қарорига биноан келгуси йил биринчи чорагида ташқаридан 114 минг тонна ун келиши кўзда тутилган. Жумҳуриятимизнинг 13 та тегирмони асосан биринчи нав ун ишлаб чиқаришга ихтисослаштирилмоқда.

Кўрилган чора-тадбирлар ишлаб чиқариш суръатларини янада оширишга имконият яратади.

Нон маҳсулотларини халққа тез ва қулай тарзда етказиб бериш мақсадида «Иссиқ нон» корхона-дўконлари, кичик новвойхоналар тармоғи (қаҳвахоналари билан) ишга туширилмоқда.

Хорижда ва Ватанимизда ишлаб чиқарилган ускуналар билан жиҳозланган кичик новвойхона ва дўконларни қуриш аҳоли учун ғоят қулайдир. Бундай корхоналар сони ҳозир 9 тага етди. Йил охирига бориб қатор шаҳар ва қишлоқларда ана шундай дўконлар ишга туширилиши мўлжалланмоқда.

Аҳолининг макарон маҳсулотларига бўлган талабини қондириш мақсадида шу йил Тошкент булка-қандолат комбинатида Италиядан келтирилган янги, юқори унумли «Брайбанти» ускунаси муддатидан уч ой олдин ишга туширилди. Бу эса шаҳримиз ва жумҳуриятимиз аҳолиси 2000 тоннага яқин макарон маҳсулотларини қўшимча тарзда олиш имконига эга бўлади деган сўз. Янги йилда Фарғонанинг Қува ҳамда Қашқадарёнинг Яккабоғ шаҳарларида ҳам ана шундай макарон цехлари ишга туширилади.

Халқ тўғрисида ўйлаш, унинг тўқ яшашини таъминлаш — муқаддас бурчимиздир. Ўзбекистон ССЖ Вазирлар Кенгаши 1990 йилнинг 9 августида қабул қилган «Ўзбекистонда ун, ёрма, омухта ем ишлаб чиқариш саноатини ривожлантиришни жадаллаштириш ҳақида»ги қарор бунинг яққол исботидир. Мазкур қарорда 1991—1995 йиллар мобайнида ун ишлаб чиқарадиган 23 та янги корхона қурилиши кўзда тутилади. Шу йилнинг ўзидаёқ Шаҳрисабз, Ғузор, Урганчда ва Тошкент вилоятининг Бинокор посёлкасида ана шундай корхоналар қурилиши бошлаб юборилди.

Шунингдек қарорда ишлаб турган тегирмонларни кенгайтириш, нон заводларини техника жиҳатидан қайта жиҳозлаш ҳисобига ишлаб чиқариш қувватларини янада ошириш таъкидлаб ўтилган.

Суҳбатимиз сўнгида халқимизни ташвишлантириб турган саволга жавоб бермоқчиман: жумҳуриятимиз раҳбарияти мавжуд ички имкониятларни ҳисоблаб чиқиб, нон ва ун маҳсулотларининг нархини оширмайдиган бўлди. Халқимиз ортиқча таҳликага тушмасин, чунки нон ва ун сероб бўлади.

П. НИШОНОВ,
ЎзТАГ мухбири.

ВИЛОЯТ ПАРТИЯ ҚЎМИТАСИ МАФКУРА КОМИССИЯСИДА

КПСС XXVIII съезди ва Ўзбекистон Компартияси XXII съезди қарорларини рўёбга чиқаришда бошланғич партия ташкилотлари мавқеини ошириш бўйича яқинда бўладиган вилоят партия қўмитаси пленумига тайёргарлик масалалари навбатдаги мажлисда муҳокама қилинди. Ҳозирги мураккаб ижтимоий-сиёсий вазиятда партия қўмиталари ва ташкилотларининг жанговарлиги ҳамда фаоллигини оширишнинг самарали йўлларини излаб топиш кераклиги уқтириб ўтилди. Мажлис қатнашчилари. коммунистлар ва партиясизлар билан якка тартибда ишлашни кучайтириш, жамиятни жипслаштириш ва барқарорликни сақлаш, интизом ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш борасида олиб борилаётган ишларни ҳар томонлама ва билиб тушунтириш зарур деган фикрни айтдилар. Шу мақсадда биринчи галда қилинадиган ташкилий-сиёсий тадбирлар белгилаб олинди.

Чунончи 1991 йил январь ойининг биринчи ярмида юқорида айтиб ўтилган муаммолар вилоят бошланғич партия ташкилотларининг алоҳида семинарларида кўриб чиқилади. Амалга оширилаётган тадбирлар тўғрисида аҳолини яхшироқ хабардор қилиш мақсадида вилоят партия қўмитаси ҳузуридаги «Мулоқот» мунозара клуби иши кучайтирилади, шунингдек вилоят партия қўмитаси ҳузурида матбуот маркази ташкил қилинади.

Мафкура комиссиясининг 1991 йилнинг биринчи ярим йилига мўлжалланган иш режаси муҳокама қилинди, ишчи секциялар раҳбарлари ахбороти ҳамда вилоят партия қўмитаси социология маркази томонидан жамоатчилик фикрини ўрганиш қандай натижалар берганлиги тўғрисидаги ахборот тингланди.

Комиссия мажлисини Ўзбекистон Компартияси Тошкент вилоят қўмитаси котибаси Ш. Н. Маҳмудова олиб борди.

МАМЛАКАТ ИСТИҚБОЛИ ҲАЛ БЎЛМОҚДА

ССЖИ ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИНИНГ ТЎРТИНЧИ СЪЕЗДИДА

20 декабрдаги эрталабки мажлис **А. А. Акаев** раислигида ўтди. Депутатлар котибият раҳбарининг ўринбосари **С. Б. Станкевич**нинг ахборотини тингладилар. У, жумладан съезд номига ССЖИ халқ депутатларидан ва мамлакат фуқароларидан тўрт мингтадан кўпроқ хат-хабар тушганини маълум қилди. Улар мамлакатдаги вазиятдан жиддий ташвишга тушганликларини ва хавотирланаётганликларини айтиб, съезддан сиёсий, иқтисодий, ҳуқуқий барқарорликка доир аниқ-равшан тадбирлар қабул этилишига умид қилаётганликларини, ўзларининг шахсий режаларини шу билан боғлаётганларини ёзадилар.

Айниқса янги Иттифоқ шартномаси лойиҳаси тўғрисидаги хатлар ўткирлиги билан ажралиб туради, деб таъкидлади нотиқ. Муаллифларнинг кўпчилиги турли фикр билдириш билан бирга янги Иттифоқ шартномасини тузиш керак, деган умумий хулосага келмоқдалар. Бунда кўпчилик кучли Иттифоқ давлатини сақлаб қолиш, миллатлараро низоларни бартараф этиш, миллатлар ва ҳар бир фуқаронинг ҳуқуқлари ҳамда эркинликларини ҳимоя қилиш, ижтимоий, иқтисодий муаммоларни ҳал этиш имкониятини кўрмоқда.

Украина, Эстония, Латвиядан келган кўплаб хатлар ва телеграммаларда Иттифоқ шартномасини рад этиш талаб қилинади. «Шартнома жумҳуриятларга тўла мустақиллик кафолатини бермаслиги, уларнинг туб манфаатларига мос келмаслиги»ни асосий сабаб қилиб кўрсатадилар. Шу билан бирга Эстония, Латвиядаги рус тилида сўзлашувчи аҳолининг вакиллари Иттифоқнинг бир бутунлиги ва бир қанча жумҳуриятларда Президент бошқарувини ўрнатиш муаммоси юзасидан референдум ўтказиш масаласини қўядилар.

Депутатлар **А. Г. Журавлев, З. П. Смолина, А. Л. Плотников, Л. И. Сандумяк, В. В. Рюмин** асосий мунозара бошланишидан олдин қисқача фикрлашув чоғида съезд ишига тегишли бир қанча масалаларни ўртага қўйишди, Жумладан, бу ерда, Кремлнинг Съездлар саройида энг аввало янги Иттифоқ шартномасини иложи борича тезроқ имзолаш учун ҳамма ишларни қилиш зарурлиги тўғрисида гапирилди. Янги Иттифоқ шартномаси бўлмаса, мамлакатнинг келажаги оқибатини олдиндан айтиб бўлмайдиган даражада хавф остида қолади. Украинадан сайланган депутатлар гуруҳи номидан съездга тақдим этилган баёнотда, аксинча, шартнома тўғрисидаги масалани кўриб чиқишга ҳали вақт эрта эканлиги ва бундай қилиш ғайриқонунийлиги таъкидланган. Бу ерда гап, дейилади ушбу ҳужжатда, янгиланган федерация ҳақида эмас, балки фақат мустақил давлатларнинг ҳамдўстлиги тўғрисида бориши мумкин.

Магнитогорск давлат педагогика илмгоҳининг ректори **В. Ф. Романов** янги Иттифоқ шартномасининг умумий концепцияси ва уни тузиш тартиби тўғрисидаги масала юзасидан мунозараларни бошлаб берар экан, энг ўткир масалага — бир қанча жумҳуриятларнинг ССЖИ таркибидан чиқиш эҳтимолига эътиборни қаратди. Унинг фикрича, «ҳеч кимни куч билан ушлаб туриш» керак эмас. Айни вақтда у «енгил-елпи сиёсий ўйинларнинг» хавфи тўғрисида гапириб, русларнинг «сув ичадиган қудуғингга туфлама», деган мақолини эслатди.

ССЖИдан чиқишнинг зарур асосий шарти — референдум. Халқларни ҳар бир киши учун ҳаётий муҳим бўлган муаммо юзасидан ўз фикрини билдириш ҳуқуқидан маҳрум этиш демократияга мутлақо зиддир. Совет Иттифоқи ҳамма вақт буюк давлат бўлиб қолади, деб таъкидлади депутат. Бутун бошқарув системасини маҳаллийлаштириш, уни Иттифоқ маркази бўлар-бўлмасга бошқаришидан ҳолос этиш ишида шартнома зарур бўлади.

Депутат **Қ. Маҳкамов** янги Иттифоқ шартномаси барча жумҳуриятларнинг асл манфаатларига жавоб беради, кўп жиҳатдан барча совет кишиларининг тақдирини белгилайди, деди. Айни вақтда, унинг фикрича, Иттифоқнинг парчаланиб кетиши ўнлаб давлатларнинг тузилишига ва айниқса миллатлараро муносабатларда янги, амалда оқибатини олдиндан айтиб бўлмайдиган муаммолар пайдо бўлишига, ҳудудий можароларга олиб келган бўлур эди.

Тожикистон ССЖ Президенти шартномани имзолашда ҳар қандай йўллар билан сусткашлик қилиш мамлакатда ниҳоятда мушкул сиёсий ва иқтисодий аҳвол барқарорлашишини хоҳламаётганларга қўл келади, деб ҳисоблайди. Ҳозир мамлакатимизда қонунлар ҳам, ҳокимият ҳам аслида амал қилмаяпти.

Нотиқ мамлакат иқтисодий турмушини барқарорлаштириш, ижроия ҳокимият тузилмаларини ислоҳ қилиш юзасидан ССЖИ Президенти сарфлаётган куч-ғайратларни қўллаб-қувватлади.

Бугун, деди Миллатлар Кенгаши миллий сиёсат ва миллатлараро муносабатлар комиссиясининг аъзоси **С. А. Ангапов,** одам одамнинг кучидан фойдаланмайдиган, ижтимоий мулкка асосланган социалистик давлатни сақлаб қолиш ва уни бойитишдан ҳам муҳимроқ вазифа йўқ.

Шундан сўнг нотиқ миллий масалани ҳал этишга принципиал ёндашув тўғрисидаги — миллий можароларга синфий баҳо бериш ҳақидаги ўз мулоҳазаларини айтди. Турли миллат кишиларининг чинакам дўстлиги даҳанаки жангларда ва митингларда, эмас, балки жамоа хўжаликлари далаларида биргаликдаги меҳнатда, ишчилар жамоасида, шунингдек жанг майдонидаги жасоратларда пайдо бўлади.

Депутат одоб-ахлоқи масалалари комиссиясининг раиси **А. А. Денисов** ўз нутқининг аввалида депутат Оболенскийнинг кечаги баёнотига муносабатини билдирди. Чунки Оболенский Коммунистик партия фаолиятига баҳо беришда одобсизликка йўл қўйган эди.

Парламент комиссиясининг раҳбари муҳокама қилинаётган муаммо юзасидан ўз нуқтаи назарини билдириб, яхлит давлатни бузар эканмиз, уни нима билан алмаштиришни аниқлаб олишимиз керак, деди. Бунинг учун эса умуман давлат нима ва у нима учун тузилади, деган масалани ҳал этиши керак. Классик марксизм бу ишда бизга унча ёрдам бера олмайди, деди олим. Демократик давлат энг аввало якка тартибдаги, гуруҳий, маданий, синфий, миллий, сиёсий ва бошқа зиддиятларни бартараф қилиш учун юзага келади ва мавжуд бўлади. Фуқаролар айни одамлар ва уларнинг турли хил жамоалари ўртасидаги ўзаро муносабатларда бир-бири билан келиб чиқадиган зиддиятларни бартараф этиш мақсадида ўз мустақил ҳуқуқлари ва эркинликларини ихтиёрий равишда давлатга топширадилар. Акс ҳолда ёки тоталитаризм ёки бошбошдоқлик бўлади.

Мен реакционер номини олишга тайёрман, лекин ҳақиқат обрў-эътибордан ҳам қимматли, деди депутат ва давлатда мустақил давлатларнинг мавжудлиги давримизга мос келмайдиган тарихий сарқит эканлигини таъкидлади. Олим бирлашган ҳудудларни эмас, балки ўз тақдирини ўзи белгилаган миллатлар негизида Иттифоқ тузилишини истиқболда танглидкан чиқишнинг йўлларидан бири деб билади.

«Калмсельхозводопровод» лойиҳалаш-қурилиш бирлашмасининг бошлиғи **В. М. Бимбаев** Сталин даврининг халқлар ва миллатларни кўчириб юборишга ва қатағон қилишга асос бўлган шармандали фармонларини бекор қилишга чақирди.

Қалмиғистон вакили федерациянинг барча субъектларига — иттифоқдош ва мухтор жумҳуриятларга, вилоятлар ва округларга, давлат тузилмаларига эга бўлмаган халқларнинг улар жам бўлиб яшайдиган жойларда сайланган вакилларига Иттифоқ шартномасини имзолаш ҳуқуқи берилиши керак, деб ҳисоблайди.

Депутат Иттифоқ тўғрисида референдум ўтказиш хусусидаги таклифни қўллаб-қувватлаб, унда давлатнинг номи, бу номда «социалистик» сўзининг бўлиш-бўлмаслиги ҳақидаги масала ҳал этилиши керак, деган фикрни билдирди.

Съезд ССЖИда яшаётган миллионлаб кишилар олдига ўз йўлини танлашдек вазифани қўйди. Бу бахт ва бахтсизлик ўртасидаги, умид ва умидсизлик ўртасидаги йўлни танлаб олиш билан баробардир. ССЖИ Олий Кенгашининг ёшлар ишлари қўмитаси раиси **В. И. Цибух** муҳокама қилинаётган масалага ўз муносабатини шундай изҳор қилди. Иттифоқимиз бузилган тақдирда нималар рўй беришини тасаввур қилишнинг ўзи даҳшатли, деди депутат. Бу мамлакатда ҳуқуқий бошбошдоқлик ҳужуми аниқ хавф солишини, жаҳон ҳамжамиятининг давлатимизга бўлган ишончи тўла йўқолганлигини билдиради, зотан, тарқоқ Иттифоқ халқаро шартномалар бажарилишига ҳамда ўз чегаралари хавфсизлиги таъминланишига кафолат бера олмайди.

Шундан кейин депутат Иттифоқ тақдирининг келажакда ёшлар тақдири билан ўзаро боғлиқлигига тўхталди.

Нотиқ ССЖИ Президентининг муҳокама қилинаётган масала юзасидан референдум ўтказиш мақсадга мувофиқлиги тўғрисидаги таклифини қўллаб-қувватлади.

Миллатлар Кенгашининг миллий сиёсат ва миллатлараро муносабатлар комиссияси аъзоси **А. Г. Чехоев** «Союз» депутатлар гуруҳининг ҳамраисларидан бири сифатида янги Иттифоқ шартномаси лойиҳаси юзасидан жамоа фикрини баён этди. У ҳар қандай шартномада битим, унинг қатнашчиларининг мақсади ва битимни тузиш шартлари назарда тутилишини таъкидлади. Бундай қараганда, шартнома қатнашчиларининг сони камайиши керак, баъзилар, гарчи шартномани қабул қилмасликларини чиройли сўзлар билан асослаётган бўлсалар ҳам, уларни Совет Иттифоқи билан ўзлари айтаётган гаплар эмас, балки мафкуравий келишмовчиликлар ажратиб туради.

Шундан сўнг нотиқ Иттифоқимиз қандай бўлиши хусусида гапирди, ССЖИ тушунчаси сақланиб қолишини, бу энди Совет Социалистик Жумҳуриятлари Иттифоқи эмас, балки мустақил Совет Жумҳуриятлари Иттифоқи эканлигини айтди. Ундаги «социалистик» тушунчаси олиб ташланади. Шу тўғримикин? Нотиқ тўғри эмас, деб ҳисоблайди. Бунда давлатимиз моҳиятининг ўзи истисно этилади.

Депутат янги Иттифоқ шартномасининг лойиҳаси ҳозирги даврнинг сиёсий мулоҳазаларини акс эттиради ва узоқ истиқболга мўлжалланмаган, деган фикрни билдирди. Барча миллий-ҳудудий тузилмалар шартномани имзолаши керак, деди у, бунга «Союз» депутатлар гуруҳининг ишончи комил.

Депутатларнинг илгари билдирган истакларига мувофиқ съездда ССЖИ ташқи ишлар вазири **Э. А. Шеварднадзе**га сўз берилади. Мен ўз ҳаётимда энг қисқа ва энг оғир нутқни сўзлайман, — деди у. Мен сўз сўрамаган эдим, бироқ, айрим депутатлар буни қатъий талаб қилганликлари учун мен нутқ матнини туздим ва уни съезд котибиятига топшираман. Депутатларнинг айни ана шу гуруҳи нима учун нутқ сўзлашимни қатъий талаб қилганлигининг сабаблари менга маълум.

Мен икки қисмдан иборат қисқача баёнот бераман. Биринчи, кеча баъзи ўртоқлар нутқ сўзлашди — улар ветеранларимиз бўлиб, мамлакат Президентига, раҳбариятига Форс кўрфазига қўшинлар юборишини ман этадиган декларация қабул қилиш зарурлиги тўғрисидаги масалани ўртага қўйдилар. Масала тахминан ана шундай мазмунда бўлди. Кечаги ана шу нутқлар, тўғридан-тўғри айтиш мумкинки, сабр косамни тўлдириб юборди.

(Давоми иккинчи бетда).

ГОЭЛРО РЕЖАСИНИНГ 70 ЙИЛЛИГИ

21 декабрь куни Тошкентда ГОЭЛРО режаси қабул қилинганлигининг 70 йиллигига бағишланган тантанали йиғилиш бўлди. Бу сана касб-кор байрами — Энергетиклар кунига тўғри келди.

Ўзбекистон ССЖ Энергетика ва электрлаштириш вазири М. С. Тошпўлатов йиғилишни очар экан, жумҳурият энергетиклари ва энергоқурувчиларини шонли сана билан табриклади. Ўзбекистон бугунги кунда 11 миллион киловаттдан кўпроқ қувватга эга бўлган қудратли энергетика базасига эга эканини таъкидлади. Йиғилишда, ҳозир халқ хўжалигида электр энергиясини истеъмол қилмайдиган бирорта соҳа йўқлиги таъкидланди.

Умуман, энергетика бир қанча муваффақиятларга эришганига қарамай, дейишди нотиқлар, энергия системаси кейинги вақтда ниҳоятда тиғиз режимда ишламоқда. Биринчи навбатда бутун иқтисодиётнинг асоси сифатида энергетикага етарли баҳо берилмаслик сабабли шундай бўлмоқда. Ўз имкониятларини ўтаб бўлган ускуналар жуда кўпайганлиги туфайли аҳвол янада оғирлашмоқда. Атроф-муҳитни муҳофаза қилиш масалалари ҳам суст ҳал этилмоқда.

Бугунги кунда жумҳурият электроэнергетикаси ривожланишининг янги босқичига кирмоқда. Шу сабабли уни ривожлантиришнинг янги концепциясини ишлаб чиқиш масалалари биринчи ўринга қўйилмоқда. Бу эса жумҳурият бутун халқ хўжалиги мажмуини ривожлантиришнинг пухта негизига айланиши керак.

Йиғилишда тармоқнинг илғор ходимларига мукофотлар топширилди.

Йиғилиш ишида Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгаши Раисининг ўринбосари Б. И. Бугров, Ўзбекистон ССЖ Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси Раисининг ўринбосари К. Ж. Ҳаққулов қатнашдилар.

(ЎзТАГ).

МАМЛАКАТ ИСТИҚБОЛИ ҲАЛ БЎЛМОҚДА

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Ахир, Форс кўрфазида қандай воқеа рўй беряпти? Мен ана шу можарога нисбатан Совет Иттифоқининг муносабати, у ўтказаётган сиёсатни малакатда ҳам, ундан ташқарида ҳам неча бор тушунтириб беришимга тўғри келган. Бу давлатлар ўртасидаги маърифатли муносабатларнинг барча мезонларига мувофиқ келадиган жиддий, пухта ўйланган, сиёсатдир. Биз Ироқ давлати билан дўстона муносабатдамиз. Бу муносабатлар йиллар давомида қарор топди ва сақланиб қолмоқда. Бироқ биз кичик, ҳимоясиз мамлакатга ҳужум қилинишига, у босиб олинишига тоқат қилиш учун ҳеч қандай маънавий ҳуқуққа эга эмасмиз. Агар шундай қилсак, кейинги йилларда биз ҳаммамиз, бутун мамлакат, бутун халқимиз янгича сиёсий фикрлаш қоидаларини қарор топтириш соҳасида амалга оширилган ишларни йўққа чиқаришимиз керак бўлур эди. Бу биринчиси.

Иккинчиси. Совет раҳбарияти бу хусусда ҳеч қандай режага эга эмас, билмадим, эҳтимол қандайдир гуруҳнинг бундай режаси бордир. Буни кўп марта тушунтириб берганман ва бу ҳақда М. С. Горбачев ҳам ўзининг Олий Кенгашдаги нутқида гапирган. Шунга қарамай, ташқи ишлар вазири Форс кўрфазига, ана шу минтақага қўшин туширишни режалаштирмоқда, деган айблашлар эшитилмоқда. Бундай режа йўқлигини, умуман бўлмаганлигини ва ҳеч ким у ерга ҳеч бўлмаса бирорта ҳарбийни, Совет Иттифоқи Қуролли Кучларининг бирорта вакилини юбориш ниятида эмаслигини тушунтириб берганман, гапирганман. Бу ҳақда айтилди.

Учинчи масала. Башарти, қаерда бўлмасин, Ироқдагина эмас, исталган мамлакатда совет фуқароларининг манфаатларига зарар етадиган бўлса, бирорта одам азият чекадиган бўлса, Совет ҳукумати, совет мамлакати ўз фуқароларининг манфаатларини қаттиқ туриб ҳимоя қилади, деб айтганман, мен буни ҳамма эшитиши учун тасдиқлайман. Шунинг учун мен бунда депутатлар совет раҳбариятини қўллаб-қувватлашлари керак, деб ўйлайман.

Бироқ, мен бошқа масалани ўртага қўймоқчиман: буларнинг ҳаммаси тасодифмикин? Парламент икки аъзосининг Ички ишлар вазирлигини олиб ташлашга муваффақ бўлганлиги ва ташқи ишлар вазири билан ҳисоб-китоб вақти келганлиги тўғрисидаги баёноти тасодифмикан? Ана шу баёнот деярли жаҳондаги бутун матбуотда ва газеталаримизда эълон қилинди. Бу йигитлар шунчалик ботирми? Мен ёшим каттароқ бўлгани учун айтишим мумкинки, вазир шаънига, ҳукумат аъзоси шаънига бундай гапларни айтиш учун улар — полковник погонига эга бўлганлар ҳақиқатан ҳам ёшдирлар. Шу муносабат билан ташқи сиёсий маҳкама бошлиғи катта сиёсат соҳасидаги кишининг қадр-қимматини ҳимоя қилиш зарурлиги тўғрисида гапирди.

Сўнгра у, вужудга келган вазият — ислоҳотчилар билан, унинг фикрича, реакционерлар ўртасидаги ғоят ўткир кураш оқибатидир, деган нуқтаи назарни айтди. Бундай кураш партиянинг XXVIII съездида ҳам бўлган эди, деб эслатди нотиқ. Ўшанда илғор кайфиятдаги делегатлар муносиб тарзда ютиб чиққан эдилар.

Сўнгра ССЖИ Ташқи ишлар вазирлигининг раҳбари, унинг айтишича, ўзига қуйидагича хулоса чиқариш имконини берадиган яна бир қанча мисолларни келтирди: таъқиб қилинмоқда. Қандай хабар ва мақолаларни, қандай ифодаларни учратмайсиз: «Йўқолсин Горбачев тўдаси!» Бунинг ёнига Шеварднадзени, яна бир неча кишиларнинг ҳам номларини қўшимча қиладилар.

Шуни рўй-рост айтаманки, съездимиз ишининг биринчи кунидаги воқеалар мени ларзага солди. Президентнигина эмас, айни пайтда қайта қуришнинг, демократиялашнинг тақдири тугмачаларни босиш билан ҳал этилди. Ахир, буни нормал ҳол, деб бўладими?

Вазирнинг нутқи алам билан тўлиб-тошган эди, у шундай деди: демократ ўртоқлар, сизлар ҳар томонга тарқалиб кетдингиз, ислоҳотчилар жуфтакни ростладилар. Диктатура бошланмоқда — буни бутун масъулият билан айтаман. Бу қандай диктатура бўлишини, қандай диктатор келиши ва қандай тартиблар бўлишини ҳеч ким билмайди.

Шундан кейин у қуйидагиларни айтди: мен истеъфога чиқаман. Бу, менинг диктатурага қарши қўшган ҳиссам, агар билсангиз, норозилигим бўлсин. Михаил Сергеевич Горбачевга чуқур миннатдорчилик билдираман. Мен унинг дўстиман, маслакдошиман, мен қайта қуриш ғояларини, янгиланиш ғояларини, демократиялаш ғояларини ҳамиша қўллаб-қувватлаб келдим ва умримнинг охиригача қўллаб-қувватлайман. Биз халқаро майдонда улуғ ишларни қилдик. Бироқ, мен истеъфо беришни — менинг инсон, фуқаро сифатидаги, коммунист сифатидаги бурчим, деб ҳисоблайман. Мамлакатимизда содир бўлаётган воқеаларга ва халқимиз бошидан кечириши мумкин бўлган синовларга тоқат қила олмайман.

Шунга қарамай, деди пировардида нотиқ, диктатура ўтмайди, келажак демократия ва эркинлик томонидадир!

Биринчи танаффусдан кейин раислик қилган **Т. П. Буачидзе** Киев политехника илмгоҳининг ректори **П. М. Таланчук**ка сўз берди. Халқларимиз тақдирининг кўп асрлик муштараклиги, жаҳондаги интеграция жараёнлари, мамлакатнинг халқаро ҳамжамиятдаги мавқеи, деди у, иттифоқ зарурлигини тасдиқлайди. Лекин иттифоқни янгилаш зарурлиги равшан кўриниб турибди. Жонли нарсани тириклайин кесиб ташламай, балки ундаги барча эскирган, ўлик нарсаларни олиб ташлаш керак.

Янгиланган Иттифоқнинг асоси — демократизмдир. Биз узоқ вақт уни нотўғри талқин этдик, бироқ юқоридан тушириладиган демократия янада номақбулдир. Янги Иттифоқ шартномасини жумҳуриятлар марказ билан эмас, балки ўзаро тузишлари ва уларнинг ҳар бири Иттифоққа бериладиган ваколатларни белгилаши керак. Шунинг учун шартномада жумҳуриятларнинг ҳуқуқлари эмас, балки Иттифоқнинг коллектив ваколатлари акс эттирилиши лозим. Марказга ўтказиладиган вазифаларни ҳар бир жумҳурият турлича ҳал этади: умумий қолип бўлиши мумкин эмас. Ваколатларни фарқлашнинг учта модели: федератив, конфедератив, уюшган аъзолик бўлиши мумкин.

Биз учун Иттифоқ шартномаси — келажак тўғрисидаги, биз унга қайси йўлдан боришимиз ҳақидаги масаладир, деди Қирғизистон ССЖ Президенти **А. А. Акаев**. У съезд қатнашчилари олдига: биз бошқа жумҳуриятлар билан иттифоқ бўлмай туриб, ўз муаммоларимизни бир ўзимиз ҳал эта оламизми, деган саволни қўйди. Депутат бу саволга тасдиқ жавоби бериб, айни пайтда бу нарса жуда қимматга тушишини ва ҳаммамизни ўн йиллар орқага суриб юборишини айтди. Демак, олдинга эмас, орқага кетилади, деди у. Депутат иқтисодий масалалар билан боғлиқ бўлимларни янада пухта ишлаб чиқишни таклиф этди. Менимча, деди у, ана шу масалалардаги ҳамжиҳатлик орқали кейинчалик якдил сиёсий фикрга келиш мумкин.

Латвия давлат дорилфунуни ташқи алоқалар илмгоҳининг директори **Ю. Р. Боярс** сўзга чиқиб, ССЖИ Президентига ташқи ишлар вазирининг баёнотига ўз муносабатини билдиришни таклиф этди.

Янги шартнома, деб давом этди у, афсуски, янги воситаларни таклиф этмаяпти, ССЖИда миллатлараро муносабатларнинг бутун системасини тубдан қайта қурмаяпти. Ҳамон ўша вертикал тузилма сақланиб қолмоқда, унга барҳам бериш ҳатто кўзда тутилмаяпти. Қисқа вақт ичида ҳозирнинг ўзидаёқ ҳокимиятни кучайтириш керак, деб учинчи марта таклиф этилмоқда. Аммо жуда катта марказлаштирилган ҳокимият тузилмаси мустаҳкамлангандан кейин раҳбарга истеъфога чиқиш таклиф этиладиган вазият вужудга келмасмикан? Маълумки, ҳозирнинг ўзидаёқ бошқа даражалардаги раҳбарларга нисбатан шундай бўлди.

Депутат жумҳуриятнинг шартномага қўшилишдан бош тортганлигининг изоҳи сифатида Латвиянинг Совет Иттифоқида бўлиш тажрибаси шартнома қоидалари тўла-тўкис бажарилишига ишониш учун гўё асос бермайди, деган фикрни айтди.

Шундан кейинги нутқда бошқача нуқтаи назар баён этилди. Биз бозорга ўтиш арафасида турган ҳозирги пайтда улкан мамлакатни ҳар бири ўз валютасига, божхона тўсиқларига эга бўлган алоҳида-алоҳида князликларга айлантириш жиноятдир, деди Амур вилоятидаги В. И. Ленин номли колхоз сут-товар фермасининг мудири **Э. И. Терехова**. Биз бозор миллий чегараларни билмаслигини, у ўз моҳиятига кўра байналмилал эканлигини унутган кўринамиз.

Депутат ўн йиллар давомида таркиб топган алоқалар барбод этилишига қатъиян қарши фикр билдирди. У Амур вилояти мисолида бундай алоқалар қанчалик муҳимлигини, ҳаётий зарурат эканлигини кўрсатиб берди.

Иттифоқимизни янгилаш, федерация ҳар бир субъектининг суверенитети каби шахснинг ҳуқуқлари дахлсиз таъминланадиган давлатни барпо этиш муаммолари Украина сиёсий турмушининг марказида турибди, деди Украина Компартияси Марказий Қўмитасининг биринчи котиби **С. И. Гуренко**. Шартномага, уни тузиш истиқболларига муносабат ҳозир жумҳуриятдаги сиёсий кучлар табақаланишини белгилаб берган ҳал қилувчи омил бўлиб қолди. Янги шартноманинг тузилиши замонлар ва авлодларнинг узилиб қолган алоқасини тиклашда, халқлар ўртасида ишонч, самимийлик, ўзаро ёрдам муҳитини янги негизда қайтаришда бизга ёрдам бериши лозим.

Менинг сайловчиларим ва Украина коммунистлари, деди депутат, Иттифоқ шартномасини имзолашни ёқламоқдалар. Биз референдум чоғида ҳам жумҳурият аҳолисининг кўпчилиги худди шундай қарорга келади, деб умид қиляпмиз.

Мари жумҳурияти депутатлари номидан сўзга чиққан **Т. И. Геринов** шартнома концепцияси лойиҳасини қўллаб-қувватлашини айтди ва айни вақтда уни иттифоқдош жумҳуриятларгина эмас, шу билан бирга бошқа мухтор тузилмалар, федерациянинг баъзи субъектлари ҳам имзоласинлар, деб таклиф қилди. Шу билан бирга депутат РСФСЖ раҳбарияти ўз мустақиллигини қаттиқ туриб ҳимоя қилганида унинг таркибига кирувчи миллий тузилмаларга муносабатни белгиламаётганини таъкидлаб ўтди. Бу раҳбарият ҳозирча миллий тузилмалар иқтисодий, ижтимоий ва маданий тараққиётининг ўзига хос хусусиятлари билан ҳамиша ҳам ҳисоблашаётгани йўқ.

ССЖИ Олий Кенгаши фахрийлар ва ногиронлар ишлари қўмитаси раисининг ўринбосари Б. Н. Ельцинни танқид қилди, унинг кўпгина баёнотлари Иттифоқ билан қарама-қаршиликка қаратилган, деди нотиқ.

ССЖИ Олий Кенгаши байналмилалчи жангчилар ишлари қўмитаси раисининг ўринбосари **Р. К. Ожнев** ўз нутқининг мантиқини атайлаб бузди. Мен ташқи ишлар вазирининг ҳозиргина янграган нутқидан ларзага келдим, деди депутат. Демократия учун жон куйдираётган ва уни илгари силжитаётган кишилар бор экан, уларни қўллаб-қувватлаш зарур, аммо бу иш Иттифоқ таркибида қилиниши керак. Бундан бошқа йўл йўқ.

Шеварднадзега мурожаат этиб депутат, биз ўз жамиятимизга инсонийлик тусини эндигина бера бошлаган шу пайтда Горбачевни ташлаб кетиш ярамайди, бу жиддий иш эмас, деди.

ССЖИ Олий Кенгаши ҳуқуқ-тартибот ва жиноятчиликка қарши кураш масалалари қўмитасининг раиси **Ю. В. Голик** Иттифоқ шартномаси муаммолари ҳақида гапириб, унга путур етказиш халқларга жуда катта зиён келтиради, деди ишонч билан. Бизнинг давлатимиз тарихан халқларнинг иттифоқи тарзида ривожланиб келди, деди у. Мустақил давлатлар иттифоқи биз учун аллақачон босиб ўтилган босқич ва мен тарихни тескари буришнинг маъноси йўқ, деб ҳисоблайман. Бундан ташқари мутлақ мустақил давлатлар иттифоқининг мавжудлиги ҳатто назарияда ҳам мумкин эмас.

Нотиқнинг фикрича, ҳуқуқ-тартиботни муҳофаза қилиш соҳасида мустақиллик вируси оддий фуқаро учун жуда асоратли оқибатларга олиб боради. Бунинг устига ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари системасини барбод қилиш йўлидаги ашаддий уринишлар ҳам ишнинг белига тепмоқда. Башарти, прокурор назорати ягона системаси ғояси рад этилса, мамлакатимизнинг бир қанча минтақаларида қонунчилик барҳам топади.

«Пулга сотилган унсурлар» сиёсий ҳокимиятни қўлга олишга жон-жаҳдлари билан уринаётганликларини, ҳуқуқни муҳофаза қилиш идораларининг обрўсини тўкаётганликларини, энг тажрибали, малакали ва принципиал терговчиларни қоралаб, ҳайдаб юборишга ҳаракат қилаётганликларини кўрсатувчи далиллар ва мисоллар бор. Дарвоқе, бу гап Ички ишлар вазирлигига ва милициягагина эмас, бутун ҳуқуқни муҳофаза қилиш системасига тааллуқлидир.

Съезд ҳайъатига бир қанча депутатлардан Э. А. Шеварднадзенинг баёноти муносабати билан сўзга чиқиш истагини билдирувчи илтимослар тушганлиги сабабли раислик қилувчи бу масалани суриштириб билиб олиш учун Президентга вақт беришни, депутатларга эса иш манфаатларини кўзлаб танаффус вақтида «ҳовурдан тушиш»ни, сўнгра қандай иш тутиш кераклигини ҳал этишни таклиф қилди.

Кечқурунги мажлисда депутатлар кун тартибидаги масалаларни муҳокама қилишдан четлашиб, Э. А. Шеварднадзенинг ССЖИ ташқи ишлар вазири лавозимидан истеъфо бериш тўғрисидаги баёноти хусусида фикр билдиришга киришганликлари табиий.

Раислик қилувчи **А. И. Лукьянов Д. С. Лихачев**га сўз берди. У депутатлар бир қисми номидан вазирнинг баёноти хусусида астойдил таассуф ва жуда безовталик изҳор этиб, ундан бу қарорини тўхтатиб туришни илтимос қилди.

Сўзга чиққан депутатлар **Д. Д. Венедиктов, Ф. М. Бурлацкий, А. М. Адамович, В. И. Гольданский** вужудга келган вазият, ундан қутулиш йўллари хусусидаги ўз нуқтаи назарларини баён этиб бердилар. Жумладан, депутатларнинг махсус комиссиясини тузиш, қайта қуриш, демократиялаш йўлига, янги ташқи сиёсий тафаккурга содиқликни тасдиқловчи съезд қарорини қабул этиш таклиф қилинди. Баъзи нотиқлар эҳтиросга берилиб кетиб, баҳс асносида парламентга хос бўлмаган ибораларни ҳам айтиб юбордилар.

Депутат **В. И. Алкснис** залда «разиллар», «реакционерлар» деган кескин сўзлар янграганини эслатиб, чақалоқни ўтга ташлаганида, аёлни тўққизинчи қаватдан улоқтирганида, қариянинг тириклайин терисини шилганида, шахсан у ҳам «реакционер», ҳам «қузғун» бўлиб қолади, деди.

Нотиқ бундай деди: ҳозирнинг ўзидаёқ қон тўкилмоқда. Миллатлараро можароларда юзлаб кишилар ўлдирилди, 600 минг қочоқ пайдо бўлди, буларни демократиянинг арзимас лат ейишлари деб асло ҳисоблаб бўлмайди. У вазирни ССЖИ Конституциясини нотўғри талқин этишда ҳам айблади, шу тариқа депутат мамлакатни Яқин Шарқдаги можарога жалб қилишга уринаётганлиги кўриниб турганлигини айтди. Депутат ташқи ишлар вазирининг истеъфога чиқиши тарафдори эканини билдирди.

Вазирнинг истеъфоси тўғрисидаги аниқ масаланинг муҳокамаси чалғитилаётганлигига депутат **С. П. Залигин** съезднинг эътиборини қаратди. У А. М. Адамовичнинг ҳам, В. И. Алкснисинг ҳам фикрига қўшилмай, академик Д. С. Лихачев таклиф қилган қарор лойиҳаси учун овоз беришга чақирди.

Депутат **М. С. Сурков** съездда ташқи ишлар вазирининг истеъфога чиқиши муносабати билан «ҳарбий мавзу» тилга олинаётгани хусусида ажабланиб гапирди. У ташқи сиёсат маҳкамаси бошлиғининг истеъфоси тўғрисидаги масалани Конституцияда кўзда тутилган тартибда ҳал этишни таклиф қилди.

Депутат **Г. И. Янаев** ССЖИ Олий Кенгаши эҳтиросга берилмай вазиятни таҳлил этсин ва тегишли қарор қабул қилсин, деган таклифни айтди.

Депутат **Н. С. Петрушенко** Э. А. Шеварднадзе айтган полковниклар орасида мени ҳам назарда тутган бўлса керак, деб тан олди. Чунки бошқа депутатлар қатори мен ҳам Форс кўрфазидаги аҳвол ҳақида савол-лар берган эдим ва бошқа кўп депутатлар каби мен ҳам аниқ жавоблар олганим йўқ, деди у. Нотиқнинг айтишича, мамлакат ташқи сиёсат маҳкамасининг фаолиятини танқид қилиш учун бошқа сабаблар ҳам бор эди.

ССЖИ ташқи ишлар вазирининг нутқи мени хайратга ва ларзага солди, деди **Р. А. Медведев**. Депутатнинг фикрича, мамлакат барча олий давлат арбоблари орасида Э. А. Шеварднадзе энг кам даражада танқид қилинган эди. Э. А. Шеварднадзе ўз нутқи билан ташқи сиёсатимизга, қайта қуришга ва ССЖИ Президентига етказган жуда катта зиёнга нисбатан унинг ўз муаммолари жуда арзимасдир, деди сўзини давом эттириб тарихчи Бизнинг давлатимиздек давлатнинг ташқи сиёсатини шу қадар масъулиятли пайтда заифлик қилган кишига ҳозир ишона олмайман, деди у.

Олим ўз фикрича, Э. А. Шеварднадзени шундай қадам қўйишга мажбур этган сабаблар ҳақидаги мулоҳазаларини айтгач, марказ билан Грузия ўртасида етилиб келаётган можаро вазирнинг истеъфога чиқиш тўғрисидаги баёнотига сабаб бўлди, деган гапни айтди. Грузия Иттифоқ шартномасини имзоламаслигини билдирди, Грузия президенти эса барча чин грузинларни ўз миллатига хизмат қилишга чақирди. Мана шундай шароитда Э. А. Шеварднадзе заифлик қилиб, ССЖИ Президентининг командасидан чиқиб кетди.

Депутат **Р. С. Ашуев** бундай деди: армия — халқ фарзанди ва қайта қуришни тўла-тўкис қўллаб-қувватлайди, қайта қуриш жараёни тинч йўлдан бориши учун ҳамма ишни қилишга тайёр. Ҳарбийларнинг қандайдир «диктатураси» тўғрисидаги ҳар қандай гап-сўзлар учун ҳеч қандай асос йўқ, деб таъкидлади полковник.

Сўнгра раислик қилувчи **М. С. Горбачев**га сўз берди ва: «...шу билан муҳокамага нуқта қўямиз, бўлмаса муҳокама давом этаверади», деб таъкидлади.

Бунга Президент: «Нуқта қўйилмаса керак, менимча кўп нуқта қўйилади» деб жавоб қилди.

Мен вазиятни жўн қилиб кўрсатмоқчи эмасман, деди М. С. Горбачев, уни фожиали ҳам демоқчи эмасман. Энг асосийси — саросимага тушмаслик, айниқса ваҳимага тушмаслик, эртага ҳаммамиз уялиб қоладиган айбловга ўтиб кетмаслик керак.

Вазият жуда жиддий. Ҳақиқатан ҳам бу вазиятнинг муайян чўққиси, сиз билан бизда шундай вазият вужудга келдики, уни англаб олишга уриниб кўриш керак. Сиз билан биз Рижков, Крючков, Шеварднадзе ўртоқларнинг нутқларини лозим ва мақсадга мувофиқ деб топдик, улар ушбу съездда ўз баҳолари ва таклифларини баён қилиб бериш учун уларга икки баравар кўп вақт ажратишга рози бўлдик. Буларнинг ҳаммаси гўё олдиндан кўзда тутганимиздек, нормал жараёнга мос эди. Эдуард Амвросиевичнинг истеъфо ҳақидаги гаплари мен учун кутилмаган гап бўлди. Очиғини айтганда, менга шуниси кўпроқ алам қилди.

Мен у билан телефон орқали икки марта гаплашган эдим, лекин улар истеъфога чиқиш сабабларини тўла баҳолашга имкон бермайди. Биз: учрашиш, бирга ўтириб гаплашиш, ҳаммасини муҳокама қилиш керак, деб келишиб олдик. Мен ҳозир ҳамма нарса ҳал бўлди, демоқчи эмасман. Кўпгина бандлар бўйича мен «ҳукм» чиқарганим йўқ. Шеварднадзенинг бу ишини қоралаш юзасидан ҳали аниқ фикр айтганим йўқ ёки аксинча нима бўлганига ва нима юз берганига қарамай айтган гапингиздан воз кечинг деб ундан илтимос қилиш тўғрисида бирор фикрга келганим йўқ. Буларнинг ҳаммасини мулоҳаза қилиш, ҳаммасини ўйлаб кўриш лозим чоғимда. Нима учунлигини ҳозир бир-икки оғиз гап билан тушунтириб беришга уринаман.

Шеварднадзе бу ерда ва менга телефон орқали айтган гаплар унинг шу йўл билан, ўз норозилиги билан қийинчиликлардан фойдаланиб, қайта қуриш мақсадлари учун, жамиятни янгилаш учун курашнинг бош йўналишларида қайта қуриш йўлини шубҳа остида қолдиришга уринаётган кишиларга қарши чиқмоқчи бўлганидан далолат беради. Унинг фикрича, ана шу ҳужум ҳозир режали тус олиб, узлуксиз ҳужумга айланганлиги сабабли бу ҳужумларни барбод этиш, вазиятнинг кескинлигидан ўз ғаразли мақсадлари йўлида фойдаланиб бизни йўлдан чалғитишга уринаётган кишиларни тўхтатиш учун энг ўткир шакллардан ҳам фойдаланиш керак. Бу ерда ҳам, менга ҳам баён қилган далиллари ана шулардан иборат. Бу унинг шахсий манфаатлари эмас.

Мен бундай йўлни қайта қуришни ҳимоя қилиш маъносида маъқуллайман — бу тезисни мен дарҳол асосий тезис сифатида эълон қилдим, ҳозирги съезднинг вазифаси ҳам шундан иборат деб биламан. Тўртинчи съездимиз ўтаётган ҳақиқий вазиятда биз ҳаммамиз, бутун жамият таранг бўлиб турганда биз ёки танлаб олган йўлимизни тасдиқлашимиз керак ёки йўлимизни ўзгартиришимиз керак. Аслида масала ана шу тарзда турибди. Тактик қарорлардаги, қайта қуриш суръатларидаги тафовутлар — булар аслида ҳаётнинг, изланишларнинг, келишишларнинг жараёнидир. Мен ўз маърузамда айтдим: ҳар қандай камчиликларига, хато ва нуқсонларига қарамай биз шу йўлни ҳимоя қилишимиз керак, бу хато ва камчиликлар оғир оқибат келтирган ва улар учун жавоб бериш лозим бўлса ҳам шу йўлни ҳимоя қилишимиз керак. Мен масъулиятдан қочмоқчи эмасман, лекин менинг масъулиятим энг аввало ана шу йўл бутун жамият учун ижобий натижаларга айланиши учун уни мантиқий ниҳоясига етказишдан иборат.

Ўртоқ Шеварднадзенинг Президент билан маслаҳатлашмай бундай иш тутганлигини шахсан мен қоралайман. Шугина эмас, иш шу даражага бориб етган экан, сизларга очиғини айтаман.

Мен уни вице-президентликка тавсия қилишни режалаштириб қўйгандим. Вазият ана шундай. Ҳамма гапларга нуқта қўйиш лозим бўлса, мен бундай фикрга келганлигим бежиз эмас. Бу одам биз яшаб келган жамиятда биз ортиқча яшай олмаслигимиз хусусида ўз йўлини аллақачон танлаб олган. Бундан ўн йил олдин маълум вазиятда у муайян кучларга қарши чиққан. Биз буни билардик, у билан ёнма-ён турган одамлар ҳам буларнинг ҳаммасини яхши билишарди. У ҳам мен каби жойларда ҳам, бу ерда ҳам ишлаб қўлимиздаги ваколатларга қарамай, янгилаш жараёнларини чинакам авж олдиролмадик, деган хулосага келди. Жамиятда ҳамма нарсани ўзгартириш йўлида имкониятдан фойдаланиш лозимлигини тушуниб етиш учун ҳаёт биздан барча синовлардан, барча ўткир баҳслардан ўтишни талаб қилди. У ана шундай одамлар тоифасидан.

Бу гапларимдан кейин ҳам ҳозир сиз билан биз Шеварднадзе «ҳисобдан чиқиб кетяпти», у тарихга айланмоқда, дейишни истамайман, йўқ, менимча, биз ҳурматли халқ депутати академик Лихачев, ёзувчи Залигин ҳамда ўзини ҳам, бутун мамлакатни ҳам чўчитиш учун хом хаёлга берилмаган (мен бошқача ибора билан айта олмайман), балки: жиддий воқеа юз берди, бу воқеани Президент, Олий Кенгаш, ҳукумат қоидага кўра тагига етиб, сўнгра ўз таклифлари ва хулосаларини маълум қилишига арзийди, деган хулоса билан чекланган бошқа ўртоқларнинг фикрини қўллаб-қувватлашимиз керак. Биз шу билан чекланишимиз лозим, деб ўйлайман.

Яна бир масала. Ҳар биримизнинг ўз ўрнимиз бор, албатта. Дастлабки кунлардан, ҳатто 85-йилга қадар ўз йўлини танлаб олган ҳамкасбларим учун ҳозир эҳтимолки, энг қийин давр бошлангандир. Лекин бундай пайтда четга чиқишни кечириб бўлмайди. Буни қоралаш ва ишни давом эттиришни талаб қилиш керак. Ҳар қандай бурилишларга қарамай, биз танлаган йўл қолаверади, биз шу йўлдан бораверамиз. Бу энг муҳими. Бинобарин ҳозир биз ўз халқимиз олдида, жаҳон ҳамжамияти олдида биринчи съездда қилган ишларимизни, унда тасдиқланган давлатимизнинг ташқи сиёсий йўлини, халқаро муносабатларни соғломлаштириш йўлини, ҳозирги бутун маърифатга, узоқ давом этадиган тинчлик даврига йўл очиб самара бера бошлаган ўз янги ёндашувларимизни тасдиқлашимиз керак. Шубҳасиз, ҳозир шундай қилишимиз лозим, чунки чет эллик мухбирлар савол беришяпти, академик Гольданский ҳам уч вариант тўғрисида гапириб,бунинг маъноси нима — йўл ўзгардими? — деб сўради. Ана шундай гаплар.

Ҳозиргина сўзга чиққан ишчининг фикрини мен қувватлаган бўлардим. Келинг лар, ўртоқлар, ҳаммасини қориштириб, бир жойга тўплаб ташламайлик. Биз жамиятимизда шундай ҳолат — сиёсий беқарорлик, қонунлар жанги, ижроия ҳокимиятнинг самарасизлиги, ижроия ҳокимият занжиридаги узилишлар ва шу кабилар борлигини кўриб турибмиз. Бу эса тартиб ўрнатиш, интизомни мустаҳкамлаш, жамиятга барқарор тус бериш юзасидан кечиктириб бўлмайдиган шошилинч чоралар кўришни талаб қилади. Бунингсиз ўзгартишлар йўлидан олға ҳаракат қилиш мумкин эмас. Биз ана шу ўзгартишларнинг энг қийин босқичига қадам қўйдик. Ўнлаб давлатлар ўз тараққиётининг у ёки бу тарихий бўлагида ана шундай босқичлардан ўтган. Бундай ўтиш босқичлари ҳамиша кучли ҳокимият бўлишини талаб қилган. Мужмал ҳокимиятда мужмаллашиб ва ҳатто бўғилиб қолиш мумкин. Ҳозир ана шундай «мужмаллик» кўзга ташланиб қолганлигини сезиб турибман. Бу бизга мақбул эмас, ишимизга тўсқинлик қилади. Айниқса одамлар бошига катта иш тушганда, сабр косаси тўлиб турганда ишимизга тўсқинлик қилади.

Ҳеч қандай диктатура ҳақида гап бораётгани йўқ, балки кучли ҳокимият тўғрисида бормоқда. Уларни аралаштириб юбормаслик керак, бундай қилиш тушунчаларнинг ўрнини алмаштириш бўлур эди. Мен Президент сифатида кўплаб маълумотлар олиб тураман, лекин қаердадир, кимлардир бизга атаб хунтами ёки шунга ўхшаш бошқа диктатурани тайёрлаб қўйганлигини тасдиқловчи маълумот олганим йўқ. Бундай ахборотга эга эмасман. Аммо биз масъулиятсиз, бепарво бўлсак, агар биз жамият турмушига қулоқ солмасак, ҳокимиятни асосли даражада мустаҳкамлаб унга янги жўшқинлик бағишлаш имкониятини бой бериб қўйсак — ана ўшанда шундай пайт келадики, жамият ҳар қандай вариантлардан фойдаланиб бу аҳволдан чиқиш йўлини излайди. Биз буни билиб қўйишимиз керак. Тарихнинг қонунлари ва сабоқлари ана шундай.

Хуллас, мен ҳузурингизда рўй-рост мулоҳаза қилдим. Ана шу мулоҳазаларга асосланиб, мен ўртоқ Шеварднадзенинг фикрини рад этаман, чунки унда ҳам бироз ваҳимали кайфият сезилиб турибди. Икки депутат, маданиятимизнинг сарбонлари айтган таклифни қўллаб-қувватлайсизлар, деб умид қиламан. Тахминларимизда ҳам, қўяётган айбларимизда ҳам уларни чуқурлаштириб ўтирмай шундай қарорга келамиз: йўқ нарсани жамиятимизга ва мамлакатимизга хос деб ҳисобламаслик керак. Бунинг устига мен айрим табақаларга нисбатан эҳтиросли тавсифларни рад этиш лозим, деб ҳисоблайман. Буларнинг ҳаммасини четга суриб қўйиш керак.

ССЖИ Президенти нутқидан кейин ҳам залдаги кескинлик пасаймаганлигини ҳисобга олиб, раислик қилувчи депутатларга ҳаммани ҳаяжонга солган масалага нисбатан ўз муносабатини съезднинг қисқача қарори тарзида ифодалашни таклиф қилди. Бу қарорнинг қисқа баёни қуйидагича: ССЖИ ташқи сиёсий йўлининг ўзгармаслиги маълум қилинсин, депутатлар Лихачев, Залигин ва бошқаларнинг таклифлари қабул қилинсин ҳамда ССЖИ Президенти ва Олий Кенгашига уларни кўриб чиқиш топширилсин. Депутатлар бу тезисни кўпчилик овоз билан маъқулладилар.

Озарбайжон ССЖ Олий Кенгаши Раиси **Э. М. Кафарова** янги Иттифоқ шартномаси концепциясининг муҳокамасига қайтиб, тарихий ва сиёсий сабабларга кўра, иттифоқдош жумҳуриятларнинг иқтисодиёти ғоят мустаҳкам бирлашганини ва шу нинг ўзи Иттифоқни сақлаб қолиш лозимлигини кўрсатиб турганлигини таъкидлади. Лекин бу Иттифоқ қандай бўлиши керак? Идоралар монополияси ва бюрократия иттифоқими ёки эркин халқларнинг иттифоқими?

Депутатнинг фикрича, тарихий тараққиёт мантиқи бизга сиёсий, иқтисодий ҳамда этник-ижтимоий воқеликни тан олишни кўзда тутадиган, мустаҳкам жумҳуриятлараро алоқаларга асосланган суверен давлатлар ҳамдўстлигини барпо этиш учун сўнгги имкониятни бермоқда.

У Тоғли Қорабоғ мухтор вилоятига доир қийин масалани тилга олиб, бу муаммони ССЖИ Олий Кенгаши сессиясида муҳокама қилиш ғоясини истиқболсиз ғоя деб атади.

Иттифоқ шартномаси халқларга улар фақат яшаш ҳуқуқига эга бўлиб қолмай, турмушнинг ҳимоя қилиниши ҳуқуқлари ҳам борлигини ҳис этишлари учун зарурдир, деди **Д. Н. Кугультинов**. У иттифоқдош жумҳуриятлар таниқли раҳбарларининг нутқлари ва айтган фикрларига қараганда, марказ халқи ва ҳудуди бўлмаган, лекин ҳамманинг манфаатларини ўпқондек ютиб юборадиган ва ўзидан ҳеч кимга ҳеч нарса бермайдиган космик қора тешикка ўхшаган «ўн олтинчи иттифоқдош жумҳурият» тарзида намоён бўлмоқда. Бу мутлақо нотўғри. Биз ҳаммамиз бир-биримизга керакмиз.

Латвия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби **А. П. Рубикс** янги Иттифоқ шартномасини тузишни ёқлаётганларнинг фикрига қўшилиб, бу фақат ўзининг шахсий позицияси эмаслигини, ушбу ҳужжатни имзолаш ўз ҳуқуқлари ҳимоя этилишининг кафолати, кескин тус олган сиёсий ва миллатлараро муаммоларни адолатли ҳал қилиш йўли деб ҳисоблаётган жумҳуриятдаги юз минглаб кишиларнинг овози эканлигини айтди.

Латвия коммунистларининг раҳбари май ойида жумҳурият парламентида унинг Иттифоқдан чиқиши овозга қўйилганлиги жуда кўп сайловчилар оммаси фикрини акс эттирмаслигини таъкидлади. Аҳоли бир-бирига қарама-қарши икки қисмга ажради, уларни яраштириш мумкин эмас. Ана шундай шароитда бу аҳволдан чиқишнинг бирдан-бир йўли бор, бу йўл референдум, деб ҳисоблади нотиқ ССЖИ Президентидан кейин. Шартномани имзолашга қарши бўлганларнинг мақсади — ССЖИдан ажралиш, сўнгра эса Латвияда фашистпараст тоталитар миллатчи режим ўрнатишдир. Биз, россияликлар, Иттифоқ шартномаси ҳам, федератив шартнома ҳам бир вақтда ишлаб чиқилишини хоҳлаймиз, деди депутат **В. М. Етилен**.

Ҳозирги вақтда Шимол халқларига нисбатан ўтказилаётган ҳукмдорлик сиёсати кўпгина ижобий жиҳатлари бўлса ҳам, ана шу халқлар учун кўнгилсиз натижаларга олиб келди. «Давлат хайр-эҳсони» бизга татбиқан ҳамиша «аппаратнинг сиёсати» эди, деди халқ депутатлари Чукотка округ кенгашининг раиси. Унинг фикрича, мухтор округлар иттифоқдош жумҳуриятлар каби Иттифоқ шартномасида қатнашмоғи керак.

Депутат **Г. С. Таразевич** жамият бозорга ўтиш йўлида энг оғир ўтиш даврини бошидан кечириши керак, деб ҳисоблайди, бу даврнинг қанча давом этиши номаълум. Бу аввало ҳокимиятнинг донолигига, уқувига ва маҳоратига боғлиқ. Ишлаб чиқариш муносабатларини, бутун ижтимоий турмушимизни тубдан қайта қуриш лозим бўлади.

Миллатлар Кенгаши миллий сиёсат ва миллатлараро муносабатлар комиссиясининг раиси Президентнинг концепциясини қўллаб-қувватлади, бу концепцияга мувофиқ марказ вайрон бўлмайди, балки ислоҳ қилинади.

Мустаҳкам қудратли давлатдан ким манфаатдорлигини, кимлар эса Иттифоқдан чиқишни, уни бир-бирига деярли душман бўлган давлатларнинг мавҳум бирлашмасига айлантиришни хоҳлаётганлигини аниқ тасаввур этиш керак, деди ССЖИ касаба уюшмалари умумий конфедерациясининг раиси **В. П. Шчербаков**. Иккинчи ҳолда миллий тикланиш тўлқинида ҳокимиятга интилаётган, халқларнинг «етакчиси» бўлишга тайёргарлик кўраётган сиёсатдонларнинг манфаатлари яққол кўриниб турибди. Улар лавозимларни эгаллашмоқда. Шон-шуҳратга, одамларнинг эътиборига сазовор бўлишмоқда, телевизорларнинг экранларини эгаллашмоқда. Меҳнаткаш халқ эса қочоқларга ёки ишсизларга айланиш имкониятига эга бўлмоқда.

Нотиқ муҳокама қилинаётган ҳужжатни юқори баҳолади, бироқ унга ижтимоий суғурта, пенсия, меҳнат қилиш ҳуқуқи, меҳнатга ҳақ тўлаш, дам олиш каби ССЖИ фуқаролари ягона ижтимоий кафолатлари тўғрисидаги бўлимни киритишни таклиф қилди. Депутат мамлакатдаги вазиятни ҳисобга олиб, пулни ислоҳ қилишни ёқлаб гапирди. У миллий иқтисодиётни изчиллик билан барбод этиш системасини батафсил очиб берди, ССЖИ Президенти айтган референдумлар ўтказиш ғоясини қўллаб-қувватлади.

Пенсионер, уруш, меҳнат ва қуролли кучлар ветеранлари Полтава вилоят кенгашининг раиси **В. С. Образ** ССЖ Иттифоқи тузилган йилда туғилган авлод номидан гапириб, Иттифоқ шартномасига ўз нуқтаи назарини айтди. У биз фронтчи ветеранлар тирик эканмиз, Иттифоқнинг барбод этилишига йўл қўймаймиз, деб таъкидлади.

Нотиқ Совет давлатининг ҳозирги аҳволини Улуғ Ватан урушидан кейинги даврга қиёслади. У КПССнинг жамиятни ташкил этувчи куч сифатидаги ролини тушуниб етиш ва баҳолаш учун ҳақиқатан ҳам бой фантазия ва таҳлил этишга қодир ақл-идрокли бўлиш керак, деган хулосага келди. Ана шундай фазилатлари бўлмаган кишиларгина ҳозир КПССни қулатиш билан шуғулланмоқдалар, деб илова қилди депутат ва залга шундай савол билан мурожаат қилди: КПСС зиммасига тушган бундай тарихий вазифалар юкини уддалай оладиган бошқа партиянинг номини айтингчи?

«Турли масалалар» хусусида сўзга чиққан депутатлар **З. П. Пухова, С. Л. Миронова, А. И. Демидов** оналарнинг ҳимоясизлигидан, халқ таълими системасининг аҳволидан, меҳнатни муҳофаза қилиш соҳасидаги мураккаб вазиятдан ташвишланаётганликларини айтдилар, шу масалаларни ҳал этишга қаратилган аниқ-равшан таклифларни киритдилар. **Н. Ф. Герман** жумҳуриятдан сайланган кам сонли депутатлар гуруҳининг олдин эълон қилинган баёнотига қарши украиналик 120 депутат номидан норозилик билдириб, қуйидагиларни таъкидлади: Украина халқининг кўпчилиги Иттифоқ шартномаси тузишни ёқламоқда ва жумҳурият келажагини фақат ССЖ Иттифоқи таркибида деб билади.

Кечки мажлисдан сўнг Съездлар саройида М. С. Горбачев билан Н. И. Рижков ишчилар синфи вакиллари — депутатлар билан учрашдилар.

Съездда 21 декабрь куни эрталабдан Иттифоқ шартномаси тўғрисидаги масалани муҳокама қилишни давом эттиришга қарор қилинди.

(ТАСС мухбирлари).

ҲАР ДОИМ ТИНЧЛИК ВА ТОТУВЛИК УЧУН!

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ ТИНЧЛИКНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ ҚЎМИТАСИ РАЁСАТИ ВА СОВЕТ ТИНЧЛИК ЖАМҒАРМАСИ ВИЛОЯТ БЎЛИМИ БОШҚАРУВИНИНГ КЕНГАЙТИРИЛГАН МАЖЛИСИДАН

МАҚСАД ва вазифалари муштарак бўлган икки ташкилот — тинчликни ҳимоя қилиш вилоят қўмитаси ҳамда Совет Тинчлик жамғармаси вилоят бўлими халқлар ўртасида ўзаро дўстлик ва бир-бирини тушуниш йўлида тинчликнинг барча тарафдорлари куч-ғайратларини бирлаштириш учун муайян ишлар олиб бормоқда.

Ҳар икки ташкилот меҳнаткашлар ва ёшларни ватанпарварлик ҳамда байналмилал руҳда тарбиялаш ишини кучайтиришга, тинчлик тарафдорлари сафларига янги вакилларни жалб этишга ҳаракат қилмоқда. Уларнинг бу йилги фаолияти хусусида Тинчликни ҳимоя қилиш вилоят қўмитасининг раиси А. В. Браилов ҳисоб берди.

Ҳисоботда ва мажлисда сўзга чиққанларнинг нутқларида пойтахт шаҳри ва вилоятда тинчлик тарафдорлари сафлари кенгайиб бораётганлиги, улар ўтказаётган тадбирлар катта қизиқиш уйғотаётганлиги таъкидланди. Ана шундай тадбирлардан бири Ғалабанинг 45 йиллигига бағишланиб май ойида ташкил қилинган Юриш бўлди. Бу юриш қатнашчилари орасида Улуғ Ватан уруши иштирокчилари бор эди. Чирчиқ шаҳридаги «Турналар» ёдгорлиги олдида Ғалаба куни бўлган оммавий театрлаштирилган митингда 20 мингдан ортиқ киши қатнашди. Янгийўл, Бекобод, Олмалиқ шаҳарларида, вилоятнинг бир қатор қишлоқ, ноҳияларида урушга қарши митинглар ўтказилди. Меҳнат жамоалари «Тинчлик вахтаси»да туриб ишлаб, Совет Тинчлик жамғармасига маблағлар ўтказдилар. Тадбирларга ёшлар ва мактаб ўқувчилари кўплаб жалб қилинди. Чунончи, Чилонзор ноҳиясидаги 195-мактабда 1 сентябрь ҳамманинг эсида қоладиган кун бўлди. Бошланғич синфларда «Биз тинчлик учун» шиори остида расмлар танлови уюштирилди. Пойтахтдаги М. Горький номли маданият ва истироҳат боғида «Ер юзи болалари, сизга тинчлик ва бахт тилаймиз» мавзуида ўтган катта байрам ҳам кўпчиликнинг ёдидан чиқмайди.

Бошқа жамоат ташкилотлари билан биргаликда амалга оширилган тадбирларни ҳам эслатиб ўтиш мумкин. Чунончи, «Прометей» қидирув клуби билан биргаликда Украинага сафар уюштирилди. Сафар қатнашчилари Чернигов вилоятида бўлиб, Улуғ Ватан урушида ҳалок бўлган ўзбекистонлик жангчилар дафн этилган ёдгорлик жойларини зиёрат қилдилар. Бу сафар якуни бўйича махсус фильм яратилди.

Тошкент шаҳри, пойтахт вилояти шаҳар ва қишлоқларининг меҳнат аҳли Совет Тинчлик жамғармасини тўлдириш учун баҳоли-қудрат ҳисса қўшиб келмоқдалар. Йил давомида Тинчлик жамғармаси ҳисобига 86 минг сўмга яқин маблағ келиб тушди. Тошкентдаги Чкалов номли авиация, «Малика», «Ўзбекистон ССЖ ва Ўзбекистон Компартиясининг 50 йиллиги» ишлаб чиқариш бирлашмалари, «Тошкент трактор заводи», 2-автокорхона, 156-мактаб, Тошкент ўйинчоқлар фабрикаси, Тошкент қишлоқ хўжалиги ва медицина олийгоҳлари талабалари, талабалар отрядлари штаблари кўнгилли бадаллар йиғишда фаол қатнашмоқдалар. Кооперативлардан ҳам жамғарма ҳисобига маблағлар тушиб турибди. Киров ноҳиясидаги «Болгария», «Зомин», «Оригинал», Собир Раҳимов ноҳиясидаги агрегат заводининг «Символ» кооперативлари мунтазам хайрия қилмоқдалар. Дин арбобларининг беғараз ёрдамини ҳам алоҳида таъкидлаш керак.

Беш йилдан буён ҳар ой ўз пенсиясидан 65 сўмдан Тинчлик жамғармасига ўтказиб келаётган Зайтуна Ниёзова, собиқ ўқитувчи Ксения Петроваларнинг олижаноб фаолиятлари ҳамманинг ҳурматига сазовор бўлмоқда. К. Петрова 2342 сўм пул ҳамда 574 сўмлик давлат заём облигацияларини жамғарма ихтиёрига ўтказди. «Шарқ гули» ишлаб чиқариш бирлашмаси чевари Саодат Тоҳирова бир неча йилдан буён ҳар ойлик маошидан 10 сўмдан пул ўтказаётир.

«Ўзбекистон ССЖ ва Ўзбекистон Компартиясининг 50 йиллиги» Тошкент тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси тикув цехи жамоаси Улуғ Ватан уруши йилларида 14 болани асраб, тарбиялаган темирчи Шоаҳмад Шомаҳмудовнинг ватанпарварлигини хотирлаб, умумий йиғилишда уни цех жамоасининг фахрий аъзолигига қабул қилиш ҳақида қарор қилди. Бу фахрий аъзо ҳисобига ёзиладиган иш ҳақи Тинчлик жамғармасига ўтказилиб турибди.

Лекин умуман олганда жамғармага тушаётган маблағлар ўтган йилдагидан анча камайганлигини таъкидлаш лозим. Бунинг сабаби шундаки, хилма-хил хайрия жамғармалари таъсис этилиб, аҳоли бераётган кўнгилли бадаллар ҳар хил мақсадларга ишлатилмоқда.

Йиғилиш қатнашчилари Тинчликни ҳимоя қилиш қўмитасининг тузилиши ва фаолиятини қайта қуриш юзасидан таклифлар ҳам билдирдилар. Тинчликни ҳимоя қилиш маҳаллий қўмиталари ва Совет Тинчлик жамғармаси бўлимларини ягона ташкилотга бирлаштириш тўғри бўларди деган таклиф айтилди. Бундан буён уларни ягона «Тинчлик ва тотувлик уюшмаси» деган ташкилотга бирлаштириш мақсадга мувофиқдир. Жумҳурият ва вилоят тинчликни ҳимоя қилиш қўмиталари кун сайин кўпайиб бораётган ҳар хил жамғармалар фаолиятини мувофиқлаштиришни ўз зиммаларига олишлари лозим.

Йиғилиш қатнашчилари, шунингдек, В. П. Чкалов номли Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси ва Янгийўл ноҳиясидаги «Коммунизм» жамоа хўжалигида олиб борилаётган тайёргарлик ишларини маъқулладилар. Бу жамоалар декабрь — январь ойларида шанбалик ўтказиш ташаббуси билан чиқдилар. Шанбаликда ишлаб топилган маблағ Совет Тинчлик жамғармасига ўтказилади. Юқоридаги икки жамоанинг ташаббуси вилоятнинг барча шаҳар ва ноҳияларида кенг ёйишга арзийди.

С. МУСАЕВ.

● БЕКОБОД ноҳиясидаги 16-ўрта мактабнинг риёзиёт ўқитувчиси Нурназар Ғойибназаровнинг ёш авлодга билим ва тарбия бера бошлаганига 31 йилдан ошди. Ўтган вақт зое кетмади. У ўзининг меҳнатсеварлиги, жонкуярлиги билан ҳурмат эътибор топди. Суратда Н. Ғойибназаров ўқувчилари билан.

Сураткаш М. ҚОРАБЕКОВ.

«УСЛУБ»—ХИЗМАТДА

● ТОШКЕНТ шаҳар ижроия комитети ҳузуридаги «Услуб» бадиий конструкциялаш муаммоли — амалий марказ «Совпластитал» Совет-Италия қўшма корхонасининг молларини Ватанимиз ва чет эл бозорида реклама қилишни ўз зиммасига олди. Марказ мутахассислари қўшма корхона учун иш каталоги тайёрлашга киришдилар. Каталог тўрт тилда нашр қилинади. «Совпластитал» мазкур реклама фирмаси билан анчадан буён ҳамкорлик қилади. Фирма бажарадиган ишлар доираси эса анча кенг. У хилма-хил реклама ишларини олиб боради, саноат ва ишлаб чиқариш маҳсулотларини ҳамда бинолар ички кўринишини безаш, буюм солинадиган қутилар ва халтачалар, буклетлар тайёрлаш билан шуғулланади.

(ЎзТАГ).

КЎРИНГ, ТОМОША ҚИЛИНГ

ОЙНАИ ЖАҲОНДА

Душанба

24 ДЕКАБРЬ

ЎзТВ I

11.30 Изсиз йўқолган дарахтлар. Телефильм. 12.00 «Бобур». Пиримқул Қодировнинг «Юлдузли тунлар» романи асосида кўп серияли видеофильм. 4-қисм (такрор). 13.20 Турли нигоҳ билан. Мультфильм. 13.30 Такрорий фильмлар экрани. Ғариб чоллар. Бадиий фильм. 18.05 Янгиликлар. 18.10 Уч оға-ини аждаҳо. Мультфильм. 18.20 Кувноқ сайр. Фильм-концерт. 18.50 Ҳуқуқ ҳаётимизда. 19.30 Ахборот. 19.50 Оила. Хатлар шарҳи. 20.30 Ахборот. 20.50 Камолот сари. Шаҳноза Фозилжонова, Убайдулла Алиев. 21.30 «Время». 22.00 «Бобур» Пиримкул Қодировнинг «Юлдузли тунлар» романи асосида кўп серияли видеофильм премьераси. 5-қисм.

ЎзТВ II

19.05 Ассалому алайкум. Мусиқий кўрсатув. 20.05 Спринт. 20.20 Миришкорлар. 21.00 Сув кетар, тош қолар. Ҳужжатли фильм.

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

21.30 «Время». 22.00 Пухта ўйлаб қилинган жиноят. Бадиий фильм.

МТ I

7.00 «120 минут». 9.05 Воситачи. Уч серияли телевизион бадиий фильм. 1-серия. 10.20 Топилмалар бюроси. Мультфильм. 1, 2, 3, 4-фильмлар. 10.55 Тулпор учун ярим бойлик. Отнинг инсон ҳаётидаги аҳамияти ҳақида ҳужжатли фильм. 11.15 Футбол шарҳи. 12.00 Мўъжизасиз мўъжизалар. 13.00 «Время». 13.45 Фигурали учиш. ССЖИ чемпионати. Кўргазмали чиқишлар. Минскдан кўрсатилади. 19.00 «Время». 19.30 «Москва — Берлин». Публицистик телефильм премьераси. 20.35 Томошабинларнинг талабларига биноан. «Барча дарёлар оқади». Саккиз серияли телевизион бадиий фильм. 5-серия. 21.30 «Время». 22.00 «Эркак аёл ҳузурига келибди». Москва Замонавий пьеса мактаби театри фильм-спектаклининг премьераси. Муаллиф — С. Злотников. 24.00 Коллаж. 00.05 «ТЯХ». 00.20 Ватиканда тантанали концерт.

МТ II

9.00 Эрталабки бадантарбия машқлари. 9.15 Мусоргский: Янги қўнғироқлар сари олға. Илмий-оммабоп фильм. 9.35, 10.35 Адабиёт. 9-синф. Рус адабиётида романтизм. 10.05 Итальян тили. 11.05 Сиз яратган боғ. 11.35, 12.35 Астрономия. 11-синф. Ой. 12.05 Россиянинг бош шаҳарлари. Телевизион ҳужжатли фильм. 13.05 Кутамиз, қайтиб кел... Бадиий фильм. 13.55 Адабий Иркутск. Иркутск шаҳрининг янги нашри ҳақида. 17.30 Асраб, авлодларга етказ. Казак тароналари. Пятигорскдан кўрсатилади. 17.55 Монтананинг улкан осмони. Халқ дипломатиясининг ривожи ҳақида. 18.25 Чернобиль акс садоси. Чернобиль авариясидан зарар кўрган ноҳияларда халқаро тиббий экспертиза ўтказиш ҳақида. 19.00 Фигурали учиш. ССЖИ чемпионати. Кўргазмали чиқишлар. Минскдан кўрсатилади. 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! Ўн икки ой. 4-қисм. 20.45 Футбол шарҳи. 21.30 «Время». 22.00 20 декабрь. Тўрт серияли телевизион бадиий фильм. 1-серия — Ҳарбий диктатурами? 23.05 Коллаж. 23.10 Агидель — 90. Мухтор жумҳуриятлар, округлар ва вилоятлар эстрада ижрочилари 1-Бутунроссия фестивали.

Сешанба

25 ДЕКАБРЬ

ЎзТВ I

11.30 Инземда. Телефильм. 12.00 «Бобур». Пиримкул Қодировнинг «Юлдузли тунлар» романи асосида кўп серияли видеофильм. 5-қисм. 13.20 Новвой ва ялқов. Мультфильм. 13.30 Такрорий фильмлар экрани. Мовий тоғлар ёки ҳақиқатдан узоқ воқеа. Бадиий фильм. 18.05 Янгиликлар. 18.10 Кичик дўстларимиз саргузаштлари. Мультфильм. 18.25 Болалар учун. Жажжи сайёралар. 18.55 Қадрият. 19.30 Ахборот. 19.50 Мулоҳаза. Адабий кўрсатув. 20.20 Медитация. Манзарали фильм. 20.30 Ахборот. 20.50 Аёл қалби наволари. Мусиқий кўрсатув. 21.30 «Время». 22.00 «Бобур». Пиримкул Қодировнинг «Юлдузли тунлар» романи асосида кўп серияли видеофильм премьераси. 6-қисм.

ЎзТВ II

19.05 Лейтенант Некрасовнинг хатоси. Бадиий фильм. 20.30 Шаҳардаги муаммолар. Бевосита мулоқот.

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

21.30 «Время». 22.00 Қизил майдон. Бадиий фильм. 1-серия.

МТ I

7.00 «120 минут». 9.00 Воситачи. Уч серияли телевизион бадиий фильм. 2-серия. 10.10 Бу бўлган... бўлганди... 10.30 Қизил томоқ. Мультфильм. 10.50 Эҳ, джаз. Телевизион мусиқий спектакль. 11.55 Болалар соати. 12.55 Коллаж. 13.00 «Время». 13.50 Шахмат бўйича жаҳон чемпионатида. 18.30 Мусиқий хазина. А. Скрябин. Экстаз поэмаси. Москва Давлат симфоник оркестри ижро этади. Дирижёр — П. Коган. 19.00 «Время». 19.30 Қизча ва масхарабоз. Мультфильм премьераси. 19.40 Сиёсий мулоқотлар. 20.35 Барча дарёлар оқади. Саккиз серияли телевизион бадиий фильм. 6-серия. 21.30 «Время». 22.00 Россиянинг парламент хабарномаси. 22.15 Сўз. Адабий-бадиий программа. 00.15 «ТЯХ». 00.30 Шахмат бўйича жаҳон чемпионатида.

МТ II

9.00 Эрталабки бадантарбия машқлари. 9.15 Кунлардан бир кун. Илмий-оммабоп фильм. 9.20, 10.35 Жўғрофия. 7-синф. Антарктидадаги замонавий тадқиқотлар. 10.05 Француз тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун. 11.05 Француз тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун. 11.35, 12.35 Жўғрофия. 8-синф. ССЖИнинг ер ресурслари. 12.05 Буюк Француз инқилоби йилларидаги француз дипломатияси. Француз тилида кўрсатув. 13.05 Такрорий телефильмлар сеанси. 20 декабрь. Тўрт серияли телевизион бадиий фильм. 1-серия — Ҳарбий диктатурами? 14.10 Ритмик гимнастика. 14.40 Мамлакат опера театрлари ёш яккахонларининг концерти. 15.50 РСФСЖ шаҳарлари телестудиялари. Яшаш учун Олтойни танлаймиз. Барнаулдан кўрсатилади. Москвадан Олтойга кўчиб келган Шаболинлар ёш оиласи ҳақида. 17.45 Ритмик гимнастика. 18.15 ССЖИ халқ депутатлари тўртинчи съездида. 20.15 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! Ўн икки ой. 5-қисм. 20.30 ССЖИ халқ депутатлари тўртинчи съездида. 21.30 «Время». 22.00 20 декабрь. Тўрт серияли бадиий фильм. 2-серия — Саботаж. 23.05 Коллаж. 23.10 П. И. Чайковский номли танлов совриндорларининг гала-концерти. 1-бўлим.

Чоршанба

26 ДЕКАБРЬ

ЎзТВ I

11.30 Қувноқ камалак. Фильм-концерт. 12.00 «Бобур». Пиримкул Қодировнинг «Юлдузли тунлар» романи асосида кўп серияли видеофильм. 6-қисм. 13.20 Асрлар оша дўстлик. Қорақалпоғистон ва Хоразм вилояти аҳолисининг дўстлиги ҳақидаги ҳужжатли фильм. 13.40 Такрорий фильмлар экрани. Товон тўлов. Бадиий фильм.

Қорақалпоғистон телевидениесининг кўрсатувлари

18.05 Хабар. Информацион кўрсатув. 18.20 Болалар учун концерт. 18.40 Халқ саломатлиги умумхалқ бойлиги. 19.00 Қорақалпоқ фермерлари. 19.30 «Ахборот». 19.45 Қорақалпоғистон санъат усталари ва ёш ижрочилари концерти. 20.30 «Ахборот». 20.50 Халқ ижодиёти. Мирас. 21.30 «Время». 22.00 «Бобур». Пиримкул Қодировнинг «Юлдузли тунлар» романи асосида кўп серияли видеофильм. 7-қисм. 23.20 Хотира. Аброр Ҳидоятов таваллудининг 90 йиллигига.

ЎзТВ II

19.05 «Сельхозмаш»: кеча, бугун, эртага. 19.35 Ёнғиндан сақланинг. 20.05 Халқ манфаатини кўзлаб. 20.40 Бу оқшомда кўрсатуви саҳифаларида.

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

21.30 «Время». 22.00 Ҳаёти деҳот. Дангара ноҳиясидаги Дзержинский номли давлат хўжалиги. 22.30 Қизил майдон. Бадиий фильм. 2-серия.

МТ I

7.00 «120 минут». 9.05 «Воситачи». Уч серияли телевизион бадиий фильм. 3-серия. 10.20 Чувашистон давлат ашула ва рақс ансамблининг концерти. 11.00 «Сўз». Адабий-бадиий программа. 13.00 «Время». 13.50 Эркак аёл ҳузурига келибди. Фильм-спектакль. 19.00 «Время». 19.30 Саҳий ўрмон. Мультфильм. 19.45 Қайта қуриш: муаммо ва ечимлар. 20.35 Барча дарёлар оқади. Саккиз серияли телевизион бадиий фильм. 7-серия. 21.30 «Время». 22.00 Инсон ва қонун. Ҳуқуқий видеоканал. 23.15 Коллаж. 23.20 Г. Свиридов С. Есенин шеърларига яратган симфоник поэмасини Давлат академик Большой театри яккахони Н. Раутио ижро этади. 24.00 «ТЯХ».

МТ II

9.00 Эрталабки бадантарбия машқлари. Ўқув программаси. 9.15 Тош лабиринтлар сири. Илмий-оммабоп фильм. 9,35 10.35 Теварақ-атроф билан танишиш. 1-синф. Кўча ҳаракати қоидаларига ҳурмат сабоқлари. 9.55, 10.55 Овозлар. Телевизион ҳужжатли фильм. 10.05 Немис тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун. 11.05 Немис тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун. 11.35, 12.35 Табиатшунослик. 3-синф. Бизнинг момиқ дўстларимиз. 12.05 «Бурда моден» таклиф этади. 13.05 Такрорий телефильмлар сеанси. 20 декабрь. Тўрт серияли телевизон бадиий фильм. 2-серия. «Саботаж». 14.10 Н. Мясковский ва М. Алексеев асарларидан концерт. 15.05 Муз устида Москва балети. 17.15 Ўйинларни эслаб... 18.15 ССЖИ халқ депутатлари тўртинчи съездида. 20.15 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар. Ўн икки ой. 6-қисм. 20.30 ССЖИ халқ депутатлари тўртинчи съездида. 21.30 «Время». 22.00 20 декабрь. Тўрт серияли телевизион бадиий фильм. 3-серия. «Террор». 23.05 Коллаж. 23.10 П. И. Чайковский номли танлов совриндорларининг гала-концерти. 2-бўлим.

Пайшанба

27 ДЕКАБРЬ

ЎзТВ I

11.30 Шарқнинг етти гўзали. Фильм-концерт. 12.00 «Бобур». Пиримкул Қодировнинг «Юлдузли тунлар» романи асосида кўп серияли видеофильм. 7-қисм. 13.20 Қандай қилиб тулкилар товуқлар билан дўстлашгани ҳақида. Мультфильм. 13.40 Рақиблар. Бадиий фильм. 18.05 Янгиликлар. 18.10 Лайлаклар учиб келганда. Мультфильм. 18.30 Амалий давра суҳбати. Қайта ишлаш корхоналарининг фаолияти ҳақида. 19.30 «Ахборот». 19.50 «Чорраҳа». Ўрта Осиё жумҳуриятлари ва Қозоғистон давлат автомобиль назорат раҳбарларининг матбуот конференцияси. 20.30 «Ахборот». 20.50 Алишер Навоий таваллудининг 550 йиллигига. «Навоий гулшани». 21.30 «Время». 22.00 «Бобур». Пиримкул Қодировнинг «Юлдузли тунлар» романи асосида кўп серияли видеофильм. 8-қисм.

ЎзТВ II

19.05 Сароб. Телефильм. 19.20 Хотира. Ҳамид Олимжон. 19.50 Цирк! Цирк! Цирк! 20.30 Киносаёҳатчилар клуби — студиямиз меҳмони.

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

21.30 «Время». 22.00 Карахтлик. Бадиий фильм. 1-серия.

МТ I

7.00 «120 минут». 9.05 Уйча. Мультфильм. 9.35 Инсон ва қонун. Ҳуқуқий видеоканал. 10.50 Саёҳатчилар клуби. 11.55 Болалар соати. 12.55 Коллаж. 13.00 «Время». 13.50 Шахмат бўйича жаҳон чемпионати. 18.00 Ҳаракат хавфсизлиги учун. 18.30 Мулоқот — анжуман. 19.00 «Время». 19.30 ...16 ёшгача ва ундан катталар. 20.15 Шеърият лаҳзалари. 20.20 Нафосатга эзгулик билан боқиб. 20.35 Барча дарёлар оқади. Саккиз серияли телевизион бадиий фильм. 8-серия 21.30 «Время». 22.00 Долзарб интервью. 22.10 Кинопанорама. Янги йил сони. 00.10 «ТЯХ». 00.25 Шахмат бўйича жаҳон чемпионатида.

МТ II

9.00 Эрталабки бадантарбия машқлари. Ўқув программаси. 9.15 Илмий-оммабоп фильм. 9.35, 10.35 Табиатшунослик. 4-синф. Ўрмон кўлларининг сири. 9.55, 10.55 Диққат, арча. Мультфильм. 10.05 Испан тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун 11.05 Испан тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун. 11.35, 12.35 Физика. 8-синф. Электр қуввати сизнинг хонадонингизда. 12.05 «ТелеЭКО» журнали. 13.05 Такрорий телефильмлар сеанси. 20 декабрь. Тўрт серияли телевизион бадиий фильм. 3-серия. «Террор». 13.40 Ритмик гимнастика. 14.10 К. Нильсен асарларидан концерт. Давлат телерадиосининг Катта симфоник оркестри ижро этади. Дирижер — В. Федосеев. 17.15 Иттифоқдош жумҳуриятлар кинопублицистикаси. Ер киндаги. Телевизион ҳужжатли фильм. Ленинобод вилоятида миллатлараро муаммоларнинг ҳал этилиши тажрибасидан. 17.45 Ритмик гимнастика. 18.15 ССЖИ халқ депутатлари тўртинчи съездида. 20.15 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! 20.30 ССЖИ халқ депутатлари тўртинчи съездида. 21.30 «Время». 22.00 20 декабрь. Тўрт серияли телевизион бадиий фильм. 4-серия. «ЧК». 23.05 Коллаж. 23.10 Фристайл бўйича жаҳон кубоги. Франциядан кўрсатилади. 23.40 Золотой плёс. Телевизион ҳужжатли фильм.

Жума

28 ДЕКАБРЬ

ЎзТВ I

11.30 Кекса эртакчи рубоийлари. Мультфильм. 11.40 «Бобур». Пиримкул Қодировнинг «Юлдузли тунлар» романи асосида кўп серияли видеофильм. 8-қисм. 13.00 Қорлар. Фильм-концерт. 13.20 Эл ардоқлаган артист. Бадиий фильм. 18.05 Янгиликлар. 18.10 Мультфильм. 18.20 «Орзу»нинг орзулари. 19.00 Ўзбекистон ССЖ Ички ишлар вазирлиги матбуот маркази хабар қилади. 19.10 Элга хизмат — талаб ва таклиф. 19.30 «Ахборот». 19.50 Умр ўтмоқдадир... Тўра Сулаймон лирикаси. 20.30 «Ахборот» 20.50 Умр ўтмоқдадир... Тўра Сулаймон лирикасининг давоми. 21.30 «Время». 22.00 «Бобур». Пиримкул Қодировнинг «Юлдузли тунлар» романи асосида кўп серияли видеофильм. 9-қисм.

ЎзТВ II

19.05 «Тошкент» студияси кўрсатади. Бу оқшомда. 20.00 «Пульс». Информацион кўрсатув. 20.10 Бу оқшомда кўрсатувининг давоми.

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

21.30 «Время». 22.00 Маснавий маънавий. 22.40 Карахтлик. Бадиий фильм. 2-серия.

МТ I

7.00 «120 минут». 9.05 Мультфильм. 9.25 Дунё болалари нималар ҳақида куйлашади. 10.10 Кинопанорама. 12.10 ...16 ёшгача ва ундан катталар. 12.55 Коллаж. 13.00 «Время». 18.40 Покхара — сайёҳлар учун жаннат. Непалдаги кичик бир курорт ҳақида кинолавҳа. 19.00 «Время». 19.30 Останкино концерт студиясида Тошкент шаҳридаги 1-олий профессионал билим юртининг директори Темур Иноғомов билан учрашув. 20.30 «ВИД» таништиради: «Мўъжизалар майдони». Капитал томошалари. 21.30 «Время». 22.00 Ички ишлар вазирлигининг маълумотларига кўра. 22.15 Коллаж. 22.20 Бу бўлган... бўлганди... 22.45 «ВИД» таништиради: «Взгляд», «Веди», «Эм-ти-ви». 01.45 «ТЯХ».

МТ II

9.00 Эрталабки бадантарбия машқлари.

Ўқув программаси.

9.15 Қандай қилиб экстрасенс бўлиш мумкин. Илмий-оммабоп фильм. 9.35, 10.35 Мусиқа. 2-синф. П. И. Чайковскийнинг «Шчелкунчик» балети. 10.05 Инглиз тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун. 11.05 Инглиз тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун 11.35, 12.35 Тарих. 8-синф. Сўнгги солномачи. 12.05 Илмий-оммабоп фильм. 13.05 Такрорий телефильмлар сеанси. 20 декабрь. Тўрт серияли телевизион бадиий фильм. 4-серия — «ВЧК». 14.10 Е. Нестеренко концерти. 17.00 Спорт ҳамма учун. 17.15 ССЖИда бизнес қилиш мумкинми? Ҳа, мумкин. Принстонда бўлиб ўтган иқтисодий семинар материаллари асосида. 18.15 ССЖИ халқ депутатлари тўртинчи съездида 20.15 Тунингиз хайрли бўлсин, кинчинтойлар. Кактус ҳақида эртак. 20.30 ССЖИ халқ депутатлари тўртинчи съездида. 21.30 «Время». 22.00 Қорқизни чақирдингизми? Телевизион бадиий фильм. 23.05 Коллаж. 23.10 Телевизион мусиқий абонемент.

Шанба

29 ДЕКАБРЬ

ЎзТВ I

11.30 Адолат Акбарова рақсга тушади. Фильм-концерт 11.50 Бобур. Пиримкул Қодировнинг «Юлдузли тунлар» романи асосида кўп серияли видеофильм. 9-қисм. 13.10 Замандас. 14.10 Кенжатойдан қўрқ, эй ғаним. Бадиий фильм. 15.20 Ягона оилада. Мусиқий кўрсатув. 18.05 Янгиликлар. 18.10 Қуёш учун ёстиқча. Мультфильм. 18.20 Болалар учун, Қувноқлар даврасида. 18.50 Меҳр ўчоғи. Бадиий-публицистик кўрсатув. 19.30 Ахборот. 19.50 Мушоҳада. 20.30 Ахборот. 20.50 Санъат усталари. Ўзбекистон халқ артисти Қизлархон Дўстмуҳамедова. 21.30 «Время». 22.00 Бобур. Пиримқул Қодировнинг «Юлдузли тунлар» романи асосида кўп серияли видеофильм премьераси. 10-қисм.

ЎзТВ II

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

18.00 Мультфильмлар. 19.00 Новости. 19.20 Душанбе, душанба дегани. Телефильм. 19.40 Асрори азал. Табиб Тўхтасин Тошпўлатов. 20.30 Ахбор. 20.50 Жашни камолот. С. Айний номидаги Ленин орденли Тожикистон академик опера ва балет театри 50 ёшда. 21.30 «Время». 22.00 Жашни камолот. (давоми). 23.10 Б. Кимёгаров фильмлари. Сиёвуш ҳақида достон. 2-серия. Буғу байроғи остида.

МТ I

10.30 «Маримба понес» болалар ансамблининг концерти. 11.00 Йил фасллари. Декабрь. 12.00 Белорус қишлоғида ярим соат. 12.30 Партнёр. Тижорат хабарномаси. 13.00 «Время». 19.00 «Время». 19.30 Оила экрани. Етти энага. 21.20 ССЖИ ҳукуматида. 21.30 «Время». 22.00 Россиянинг парламент хабарномаси. 22.15 Оперетта, оперетта. 23.30 «ТЯХ». 23.45 Ярим тунгача ва ярим тундан сўнг.

МТ II

9.00 Эрталабки бадантарбия машқлари. 9.15 Мультфильмлар. 9.35 Ҳужжатли фильмлар. 10.15 Танловдан сўнгги ўйлар. 10.55 Анатолий Соловьяненко саҳнада ва саҳнадан ташқарида. Телевизион ҳужжатли фильм премьераси. 11.45 Берегиня украин қўшиқлари студиясининг концерти. 12.10 Болалар учун фильм. Довюрак Широқ. 13.20 Коллаж. 13.25 Концерт. 14.40 Бир куни эски шаҳарда. Болалар учун қўнғирчоқ спектакль. 15.25 Мусиқий хазина. И. С. Бах асарларини С. Навасардян ижро этади. 17.30 Россиянинг ҳужжатли экрани. Ота уйи. 19.00 Мультфильмлар: Кентервиль шарпалари, Масхарабоз ва крокс. 19.30 Арена. 20.30 Тунингиз ҳайрли бўлсин, кичкинтойлар. 20.45 Объектив. 21.15 Долзарб интервью. 21.30 «Время». 22. ТВ TV ҳақида. 23.00 Иллюзион. Фанфан-тюльпан. Бадиий фильм.

Якшанба

30 ДЕКАБРЬ

ЎзТВ I

8.00 «Ассалому алайкум». Мусиқий кўрсатув. 9.00 Билимдон мунажжим. Болалар учун эртак. 10.00 Ойнаи жаҳонда биринчи марта. Одамлар орасидаги бўри боласи. Бадиий фильм. 11.20 Сарҳисоб. 12.10 Бобур. Пиримқул Қодировнинг «Юлдузли тунлар» романи асосида кўп серияли видеофильм. 10-қисм. 13.30 Киномухлислардан мактублар. Кинокўрсатув. 14.20 Муносабат. Ўрта Осиё жумҳуриятлари ва Қозоғистон ёш ижодкорларининг ҳамкорликдаги телекўрсатуви. 15.25 «Тошкент» студияси кўрсатади. Ёшлар ёшлар ҳақида. 16.10 Равон йўл бунёдкорлари. 18.05 Ким сеҳргар. Мультфильм. 18.20 Арча, арча, жон арча. Болалар учун концерт. 18.50 Оламга саёҳат. Кинокўрсатув. 19.30 Ахборот. 19.50 Ёшлик оқшоми. 20.30 Ахборот. 20.50 Дил номалари. Мусиқий кўрсатув. 21.30 «Время». 22.00 «Тошкент» студияси кўрсатади. Ҳамшаҳарлар. 23.00 Ойнаи жаҳонда биринчи марта. Йўқолсин севги фронтидаги чайқовчилик. Бадиий фильм.

ЎзТВ II

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

9.00 Савту калом. Адабий-мусиқий кўрсатув. 9.55 Ҳар бир кишига ва барчага. Реклама. 10.05 Ато Ҳамдам. «Алдаш». Теленовелла. 10.50 Офарин. Қувноқ спорт ўйинлари. 11.50 Гўзал Ойсулув ҳақида эртак. Бадиий фильм. 18.00 Цирк! Цирк! Цирк! Цирк программаси. 18.50 Шарқ бозори. Тожик Давлат филармонияси «Ганжина» ансамблининг чиқиши. 19.30 Ҳафта. Информацион программа. 20.00 Шоми жавони. Ёшлар учун программа. 21.30 «Время». 22.00 Шоми жавони. Ёшлар учун программа. 21.30 «Время». 22.00 Шоми жавони. (давоми). 24.00 Телетомошабин ҳамроҳи.

МТ I

8.30 Спорт ҳамма учун. 8.45 Ритмик гимнастика. 9.15 Спортлото тиражи. 9.30 Эрта саҳарлаб. 10.30 Ватан хизматида. 11.30 Тонгги дам олиш программаси. 12.05 Дунё бўйлаб. 13.05 Здоровье. 13.50 Мусиқий киоск. 14.20 Режиссёр Я. Фрид фильмлари. Яшил арава. 16.00 Қишки мавсум. Эстрада программаси. 16.15 Қишлоқ янгиликлари. Панорама. 17.30 Шамол буви. Мультфильм. 17.45 МТ 1 нинг якшанба променад концерти. 19.30 Эскичасига чизилган суратлар. Мультфильм. МТ экранида биринчи марта. Келганидан буён ўлик. Бадиий фильм. 21.30 «Время». 22.00 Даврани кенгроқ олинг. Танаффус пайтида — Коллаж. 01.05 Шахмат бўйича жаҳон чемпионатида.

МТ II

8.30 Зарядкага сафланинг! 8.45 Мультфильмлар. 9.15 Мулоқот — анжуман. 9.45 Л. Рюмина куйлайди. 10.15 П. И. Чайковский. Тапион хоним. 13.05 Болалар учун фильм. Гепард қайтяпти. 14.10 Коллаж. 14.15 Ўзбекистон телевидениесининг «Дўстлик» видеоканали. 16.45 Планета. Халқаро программа 17.45 Биатлон. Бутуниттифоқ мусобақалари. Кечки пойга. 18.30 Агар сиз... 19.15 Карпат оҳанглари. Телевизион ҳужжатли фильм. 19.35 В. А. Моцарт. Скрипка ва оркестр учун концерт. 20.00 Губернатор билан сайр. Сахалин оролининг бугуни ва келажани ҳақида. 20.30 Тунингиз ҳайрли бўлсин, кичкинтойлар. Янги йил эртаги. 20.45 Инсонга нома. Ҳужжатли фильм премьераси. 21.30 «Время». 22.00 Ҳамдўстлик видеоканали.

Душанба

31 ДЕКАБРЬ

ЎзТВ I

8.00 «Ассалому алайкум». Мусиқий кўрсатув. 9.00 Тўтиқушли хоним. Бадиий фильм. 10.40 Спорт йилномаси. 11.40 Кутлов. Мусиқий кўрсатув. 13.10 Мультипанорама. 13.55 Жумҳуриятда хизмат кўрсатган артист Муножат Йўлчиева куйлайди. 14.45 Қувноқлар ва зукколар саҳифаларида. 18.05 Болалар учун. Кичкинтой программаси. 18.45 Бир қайнови ичида. Кинокўрсатув. 19.30 Ахборот. 19.50 Наштар. Ҳажвий киножурнал 20.00 Йилнома. Мусиқий ахборот. 21.30 «Время». 22.00 Янги йил базми. Адабий-мусиқий кўрсатув. 23.50 Янги йил табриги. 24.00 Янги йил базми. Адабий-мусиқий кўрсатувнинг давоми. 00.50 Москва. Янги йилингиз билан, ўртоқлар. Совет халқига табрик. 01.05 Янги йил базми (давоми).

ЎзТВ II

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

9.00 Сапеда. Мусиқий ахборот. 10.05 Чарх. Мусиқий видеофильм. 11.05 Маугли. Мультфильм.

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ:

19.05 «Тошкент» студияси кўрсатади. Бу оқшомда.

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

21.30 «Время». 22.00 Сенга бахт тилайман. Янги йил программаси. 00.50 Москва. Янги йилингиз билан, ўртоқлар. Совет халқига табрик. 01.05 Сенга бахт тилайман. (давоми).

МТ I

8.30 Сиз яратган боғ. 9.05 Чукотка эскимос Давлат Эргирон ансамблининг концерти. 9.55 Инсон. Ер. Коинот. 10.55 М. Горький номли киностудиянинг 75 йиллигига. Чўртан балиқ амри билан. Болалар учун бадиий фильм. 11.05 Бор бўл мусиқа. 12.40 Ҳайвоқот оламида. 13.40 Санта клаус паради. 15.10 Қойил артист. Евгений Леонов ва бошқалар... 16.30 Халқаро панорама. 17.15 Нима? Қаерда? Қачон? 18.45 50x50 ...16 ёшгача ва ундан катталар кўрсатувига мусиқий илова. Янги йил телетомошалари. 20.45 Тунингиз ҳайрли бўлсин, холажонлар ва амакижонлар. 21.30 «Время». 22.00 Йиллар оша табассум. 23.40 Цирк! Цирк! Цирк! Шер, фил, кучук ва бошқалар. 00.25 Календарнинг сўнгги варағи. Концерт. 00.50 Янги йилингиз билан, ўртоқлар. Совет халқига табрик. 01.05 Останкинода зиёфат. Янги йил байрам кўрсатувлари. 04.05 Рақслар, рақслар, рақслар. 04.35 Мультфильм. 04.45 Янги йил дискотекаси. 05.35 «А» программаси.

МТ II

8.30 Эрталабки бадантарбия машқлари. 8.45 Мультфильм. 8.55 Болалар учун фильм. Шумтаканинг қилмишлари. 10.05 Йўқотилган вақтни излаб. Телевизион ҳужжатли фильм. 10.25 Чанғи спорти. Янги йил пойгаси. 11.15 Оила телепрограммаси. 12.15 Денгизга йўл. Кўрсатув суратга олиш группасининг Швецияга елканли спорт бўйича Европа чемпионатига саёҳати ҳақида. 12.50 Бергамолик Труффальдино. Телевизион бадиий фильм. 1 ва 2-сериялар. 15.00 Ҳамдўстлик видеоканали. 18.15 Телевизион мусиқий абонемент. 19.20 Киносерпантин. 21.30 «Время». 22.00 «Шчелкунчик». П. И. Чайковский мусиқасига яратилган балет. ССЖИ Давлат академик Большой театрининг спектакли. 00.25 Календарнинг сўнгги варағи. Концерт. 00.50 Янги йилингиз билан, ўртоқлар. Совет халқига табрик. 01.05 Янги йил мусиқа оқшоми. Оммавий классик куйлардан концерт. 03.05 Узлуксиз кинокўрсатув.

ОЙНАИ ЖАҲОНДА

• Хотира кечаси

ҲОФИЗЛАРНИ ЁДГА ОЛИБ

АКМАЛ Икромов ноҳия ижроия қўмитасининг тантаналар уйида юбилей кечалари, уруш ва меҳнат фахрийлари билан учрашувлар, қаҳрамон оналар ва келинларнинг бевосита мулоқоти каби қатор тадбирлар доимий ўтказиб турилибди.

Яқинда Ўзбекистон халқ ҳофизлари Бобохон Сўфихоновнинг 90, Акмалхон Сўфихоновнинг 80 йиллигига бағишлаб ўтказилган «Мерос» адабий-бадиий хотира кечаси ана шундай тадбирларнинг навбатдагиси эди.

Кечани ноҳия ижроия қўмитаси маданият бўлимининг

мудири Музаффар Жаъфаров очди. Ҳофизларнинг шогирдлари улар билан узоқ йиллар бирга ишлашган Ўзбекистон ССЖда хизмат кўрсатган артистлар Фахриддин Умаров, Неъматжон Қулабдуллаевлар устозларининг ўзбек қўшиқчилигида тутган ўрни, ижодга талабчанлиги, айниқса, классик қўшиқларни куйлашдан олдин ҳар бир сўзнинг маъносини англаб олиш ва бошқалардан ҳам шуни талаб қилиши хусусида сўзлашди, улар ижро этган қўшиқлардан куйлашди.

Бадиий сўз устаси Фозил Султонов эса Бобохон ва Акмалхон ҳофизлар фақатгина қўшиқчи бўлмай, балки аскиялари билан катта-катта давраларни қизитганликлари ҳақида тўхталди. Сўнгра Абдурасул, Абдукарим Сўфихоновлар оталари ижро этган қўшиқларни айтишди.

Тошкент Давлат дорилфунунининг профессори А. Алиев, филология фанлари номзоди Ҳ. Муҳаммадхўжаев, халқ санъаткорлари ҳақида сўзлаб беришди.

— Бундай кечалар ота-боболар хотирасига ҳурмат, улар қолдирган меросни ардоқлаш ифодасидир,— деди тарих фанлари номзоди, элшунос олим Билол Аминов.

Кечада ҳофизлар таваллуд топган жойдан келган (Чимкент вилоятининг Қорамурт қишлоғи) қариндошлари, ёр-биродарлари ҳамда фарзандлари ва набиралари иштирок этишди.

И. ТОШЕВ.

Суратларда: кеча иштирокчилари.

Сураткаш М. НАЗАРОВ.

НАВОИЙГА БАҒИШЛАБ

Жумҳуриятимизда Алишер Навоий таваллудининг 550 йиллигига тайёргарлик давом этмоқда. Бу тадбирга Оржоникидзе ноҳиясидаги марказлашган кутубхона билан маданият уйи ходимлари ҳам фаол ҳисса қўшишяпти.

Куни кеча ноҳия марказий клубида театрлаштирилган саҳна томошалари кечаси намойиш этилди. Унда Уйғун ва И. Султоннинг «Навоий» драмасидан парчалар қўйилиб, ролларни мактаб ўқувчилари, кутубхона ходимлари ҳамда бадиий ҳаваскорлик ансамбли қатнашчилар ижро этдилар. Шунингдек кечада шоир ғазаллари ва қўшиқлари ҳам янгради.

Р. ХУДОЁРОВ.

• Санъаткорлар даврасида •

ЭРГАШ АКА ҚЎШИҚ АЙТГАНДА...

Ўзбек халқи азалдан санъаткорларга ихлос қўйиб, уларни эъзозлаб келган. Ҳозирги кунда устоз даражасига етган қатор овоз соҳибларидан бири — Ўзбекистон халқ артисти Эргаш Йўлдошевнинг қарийб қирқ йилдан ортиқ давр ичида босиб ўтган ижодий фаолияти бунга ёрқин мисол бўла олади.

У Наманган вилоятининг Чуст ноҳиясидаги Ахча қишлоғида туғилиб ўсди ва Улуғ Ватан урушидан аввалги даврнинг кўзга кўринган созандаси, ардоқли хонандаси Мулла Муҳаммад Махсим аканинг ёш истеъдодларга меҳрибон мураббийлиги туфайли санъат даргоҳига кириб келди. Бўлажак санъаткор ҳар бир чолғу сози овозини қунт билан эшитар, унинг пардаларидаги сеҳрли садолар сирини илғаб олишга интиларди.

Ўрта мактабнинг бошланғич синфларида ўқиб юрган ёш Эргаш устози таҳсилида классик ашулаларни машқ қила бошлади. Классиканинг ноёб ашулаларини бус-бутун ўрганиб, устозларга ва қолаверса халқимизга маъқул эта олиш ўта талабчанликнинг, машаққатли меҳнатнинг самараси эканлигини ҳақиқий санъат эгалари яхши билишади. Шу маънода «Дугоҳ», «Сегоҳ», «Чоргоҳ», «Баёт» каби мақом намуналари унинг келажакда йирик санъаткор бўлиб етишишида мустаҳкам замин вазифасини ўтади. Ёшгина ўспирин ҳамқишлоқларнинг тўю-томошаларида, улфатлар гурунгларида устоз рухсати билан завқланиб ашула айтар экан, кундан-кунга мухлислари ортиб борар эди.

Э. Йўлдошевнинг устозидан олган сабоқлари замирида дилрабо қўшиқлар, серавж, шўх яллалар яратилди ва халқимиз тилига тушди. Шунингдек етук ҳофизлардан Маъмуржон Узоқов билан Жўрахон Султоновларнинг қўшиқчилик санъати

ҳам унга чексиз илҳом бағишлади. Шунданми М. Узоқовнинг «Бир келиб кетсун» қўшиғи ёш ижрочи талқинида ҳам ўз ифодасини топа олди.

— Менинг биринчи устозим Мулла Муҳаммад Махсим ака ўз мушоҳадаларида, дўстлар билан ўтадиган дилкушо суҳбатларда ўзлари соз чалиб куйлаганларида шинавандаларни ўйлатиб куйлатардилар,— дейди Э. Йўлдошев.— Устозим 1941—1947 йилларда Намангандан Тошкентга келиб бошпана топа олмаган эдилар. Ўшанда ертўлада яшашга ҳам рози бўлган устоз оз вақт ўтмасдан катта-катта тўй-томошаларга энг биринчи навбатда таклиф этиладиган санъаткорлардан бўлиб, халқ орасида тез обрў-эътибор қозонди. У кишининг мен билан тинмай ишлашлари ва сабоқлари ҳамиша мени қўллаб туради.

1942—1945 йилларда Янгийўл, кейинроқ эса, Тошсовет, яъни ҳозирги Муқимий номидаги мусиқали-драма ва комедия театрининг шаклланиши Э. Йўлдошев сингари истеъдодли ёшларнинг фидоийлиги билан боғлиқ эди. У 1948 йилга қадар Муқимий номидаги мусиқали драма ва комедия театрида етакчи хонанда ва бош роллар ижрочиси сифатида фаолият кўрсатди. Сўнгра Ўзбекистон халқ артисти Гавҳархоним Раҳимова томонидан Муҳиддин Қориёқубов номидаги ўзбек давлат филармониясига ишга таклиф қилинди. Энди у янги қўшиқлар ўрганиб жумҳуриятимизнинг шаҳар ва қишлоқларидаги меҳнаткашларга маданий хизмат кўрсатиши керак эди. Лекин Э. Йўлдошев келажакда опера саҳнасининг устаси бўлишдек орзулари йўлида ўша томошаларда ҳам ўзбек мусиқали драмаларидаги дилбар ария ва дуэтларни баралла айтиб, халққа манзур қилаверди ва бу шаҳдидан сира қайтмади. Жумладан, «Тоҳир ва Зуҳра»даги Қодир, «Фарҳод ва Ширин»даги Шопир, «Офтобхон»даги Норбўта каби қатор мусиқий сиймоларнинг воқеий хонишлари унинг жони-дили эди.

Эргаш ака 1951 ва 1959 йилларда Москвада бўлиб ўтган ўзбек адабиёти ва санъати ўн кунликларида қатнашиб, ўз қўшиқлари билан олқишларга сазовор бўлиб қайтди. Бу орада Тошкент давлат консерваториясининг опера ашулачилари тайёрлайдиган бўлимини ҳам муваффақиятли битириб олди. 1958 йилда Алишер Навоий номидаги ўзбек опера ва балет Катта театрига ишга қабул қилинди. Энди у бутун куч-ғайратини опера репертуарини бойитишга қаратди. Жумладан, «Зайнаб ва Омон» операсидаги Омон, «Лайли ва Мажнун»даги Мажнун образларини, «Майсаранинг иши» комедик операдаги Чўпон, «Ҳамза»даги Алижон каби бош қаҳрамонлар образини ижро этиб, муваффақият қозонди.

Шуни қайд қилиб ўтиш зарурки, санъаткор опера устаси бўлибгина қолмай Санджон Калонов, Набижон Ҳасанов, Дони Зокиров, Ғанижон Тошматовлар билан ижодий ҳамкорликда қатор янги қўшиқлар куйлашни ҳам давом эттирди. «Эй, сарви равон», «Шаббодалар», «Фарғона рубоийси», «Зор этдинг» ва «Айлаб келинг» каби қатор тароналар фикримизнинг далилидир. Унинг санъат соҳасидаги хизматлари Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист ҳамда Ўзбекистон халқ артисти фахрий унвонлари билан муносиб тақдирланди. У 1983 йилдан бошлаб Островский номидаги театр ва рассомлик санъати олий ўқув юртида ёш истеъдодларга муаллимлик қилиб келмоқда. Хуллас, Эргаш акани санъатнинг тирик хазинаси дейиш мумкин.

Эргаш Йўлдошев Мўғулистон, Ҳиндистон, Сурия, ГДЖ, Швеция каби чет эл мамлакатларида ҳам ўзбек санъатини намойиш қилиб келган қўшиқчилардан биридир.

Умрини санъат ривожига бағишлаган камтарин ижодкор ҳамиша халқ ардоғидадир.

Озод КАРИМОВ.

ЯНГИ КИТОБЛАР

Сўнгги йиллар мобайнида «Ўзбекистон» нашриёти босмадан чиқараётган китобларнинг мавзуси ранг-баранг бўляпти. Қуйида улардан айримлари билан танишасиз.

М. ВОСИҚОВА. «СОВЕТ ОИЛА ҚОНУНЧИЛИГИ». Муаллиф рисолада «никоҳ» тушунчасини, никоҳдан ўтиш, никоҳни бекор қилиш тартиби ва шароитларини батафсил изоҳлаб берган. Шунингдек эр-хотиннинг мулкий таъминотига оид ҳуқуқ ва мажбуриятлари, ҳақиқий бўлмаган никоҳ, давлатнинг оила тўғрисидаги ғамхўрлиги масалаларига ҳам тўхталиб ўтган.

Китобхон ушбу қўлланмадан ота-оналар ҳамда болаларнинг шахсий ҳуқуқ ва мажбуриятлари, фарзандликка олишнинг ҳуқуқий асослари ҳақида ҳам тушунчага эга бўлади. Рисола, шунингдек «алимент» тушунчаси, алимент тўлашга мажбурлик ҳамда алимент олиш ҳуқуқига эга шахслар ҳақида ҳам батафсил маълумот беради.

+++

Ш. КАРИМОВ. «ҒАЛАБАГА ҚЎШИЛГАН ҲИССА». Рисолада Улуғ Ватан уруши йилларида ягона оилага айланган ўн беш қардош жумҳуриятдан иборат ССЖИ халқлари ҳақида, Ўзбекистон меҳнаткашларининг байналмилал бурчларига содиқ қолиб, ёвуз душман устидан қозонилган буюк ғалабага муносиб ҳисса қўшганлари тўғрисида ҳикоя қилинади.

+++

САНЪАТ МАҲМУДОВА. «ВИЖДОН ТАРОЗУСИ». Бетиним йўлда, ҳамиша учрашувларда бўлган таниқли журналист Санъатхон Маҳмудованинг «Ўзбекистон» нашриётида чоп этилган «Виждон тарозуси» мажмуаси шу учрашувлар ҳаяжони, кечинмасининг ўзига хос ҳисоботидир. Унда опа-сингилларимизнинг қувонч ва ташвишлари, маънавий қадриятлари хусусида сўз боради.

Мажмуа икки қисмдан иборат. Биринчисини муаллиф «Сени куйлайман, ҳаёт!» деб номлаган. Унда ўзбек журналистикаси ветерани, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Халқаро Неру ва «Нилуфар» мукофотлари, ССЖИ Давлат мукофоти ҳамда Ҳамза номидаги Ўзбекистон ССЖ Давлат мукофоти лауреати шоира Зулфия, машҳур пиллакор Фазилат Қўзибоева, фарғоналик боғбон аёл Мастурахон Сайфиддинова, таниқли шифокор Матлуба Ҳайдарова, паррандабоқар, ССЖИ Давлат мукофоти лауреати Саломат Сайдалиева, Ўзбекистон ССЖ халқ артисти Рихсихон Иброҳимова ва турли касб эгалари бўлган бошқа ўзбек аёллари ҳақида ҳикоя қилинган.

Мажмуанинг «Виждон тарозуси» деб номланган иккинчи қисмидан Улуғ Ватан уруши қатнашчиси Содир Зокиров, ҳаётнинг оғир — енгил томонларини кўриб, баъзан жабр тортсада, виждон юзасидан иш қилиб юрган одамлар ҳақидаги очерклар жой олган.

+++

Т. ТУРДИЕВ. «МУДДАО: ЯНГИЧА ЯШАШ ВА ИШЛАШ». Рисолада ноҳия ва қишлоқ Советларининг янгича шароитдаги иш тажрибаси қаламга олинади, маҳаллий Советларнинг иш услуби ва услублари ўзгараётганлиги, бу жараёнга кенг меҳнаткашлар оммаси жалб этилаётганлиги ҳақида сўз боради.

Г. ҚУРБОНҚУЛОВА.

ХОЛИС КЎМАКДОШЛАР

Ўзбекистон ССЖ Қизил Яримой жамиятининг ташкил этилганига 65 йил тўлди. Вилоятимиз, шаҳар ва ноҳияларда бу байрам кенг нишонланмоқда. Айни пайтда Жумҳурият Қизил Ярим ой жамиятининг таркибий қисми бўлган Тошкент вилоят қўмитаси фаолияти ҳақида суҳбатлар ўтказилмоқда.

Вилоятимизда жамиятнинг 1 миллион аъзоси бор. Унинг бошланғич ташкилотларида медицина ёрдами ўқувлари кенг йўлга қўйилган. Шунингдек ўсиб келаётган авлодни аҳлоқий ва ватанпарварлик руҳида тарбиялаш, саломатлигини муҳофаза қилиш ҳақида ғамхўрлик кўрсатиш ҳам жамият фаолиятида муҳим ўрин тутади. Мактаб ўқувчиларининг санитария маданиятини ошириш соҳасида кўп ишлар қилинмоқда. Жумладан: Ангрен шаҳридаги 33-чи, Чиноз ноҳиясидаги 5-чи, Чирчиқ шаҳридаги 9-чи ўрта мактаблардаги бошланғич ташкилотларда медицина санитария тўгараклари ишлаб турибди, кўпчилик ўқувчилар «Зарница», «Орленок» ва «Светофор» ўйинларида қатнашмоқдалар, уруш ва меҳнат ветеранларини оталиққа олмоқдалар.

Донорлар сафининг кенгайишида ҳам жамият аъзолари фаоллик кўрсатишмоқда. Ҳозир уларнинг сони бир неча ўн минг кишига етди. Бу борада Чирчиқ, Олмалиқ, Бекобод шаҳарлари ҳамда Бўстонлиқ ноҳияси юқори кўрсаткичларга эришган.

Вилоятимизда 4 мингдан зиёд ёлғиз яшовчи қариялар истиқомат қилишади. Шу йили кам пенсия олувчи ёлғиз қарияларга 2 минг сўмдан зиёдроқ миқдорида моддий ёрдам кўрсатилди. Бундан бир йил аввал 40 та ҳамдардлик ҳамширалари қарияларни оталиққа олишган бўлса, бугунги кунда уларнинг сони 150 тадан ортиб кетди.

Бир қанча йиллардан бери ёлғиз қолган кексалар ҳамда уруш ва меҳнат ногиронларига яқиндан ёрдам кўрсатиб, оғирини енгил қилишда вилоятимизнинг турли шаҳар ва ноҳияларида фаоллик кўрсатаётган Рихси Акбарова, Махбуба Абдужабборова, Дилбар Абдусаматова, Самара Зоирова, Любовь Чепуғнаева, Ида Лисова, Тамара Вафина, Озода Мираҳмедова, Барно Умарова ва бошқалар ибрат кўрсатмоқдалар.

Ш. ХУДОЙБЕРГАНОВА.

ЭЪЛОНЛАР БУРЧАГИ

Ўзбекистон ССЖ Маданият вазирлиги
МУҚИМИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУСИҚАЛИ ТЕАТРИДА
24 ДЕКАБРЬ СОАТ 19.00 ДА

ПРЕМЬЕРА

Раҳмат Азизхўжаев, Ҳайдар Муҳаммад асари

ТЕЛЬМАН ҲАСАНОВ мусиқаси.

«КУЁВЛАР КОНКУРСИ»

(Икки пардали комедия)

Саҳнага қўювчи режиссёр — АҲАД ФАРМОНОВ.
ДИРИЖЁР — ЎзССЖда хизмат кўрсатган артист — ЭРГАШ ТОШМАТОВ.
Саҳнага қўювчи рассомлар — СОБИР БЕКМАТОВ, РАШИД БАЙШЕВ.
Концертмейстер — БЕЛЛА ЦЕПЕМАН.
Рақсларни ЎзССЖда хизмат кўрсатган артист ШОКИР АҲМЕДОВ саҳнага қўйган.
Режиссёр ассистенти — РУСТАМ МАЪДИЕВ.
Режиссёр ёрдамчиси — МИРТОҲИР ИСЛОМОВ.
Спектаклда Ўзбекистон ССЖ халқ артистлари: ҲУСАН ШАРИПОВ, ФАРОҒАТ РАҲМАТОВА;
Ўзбекистон ССЖда хизмат кўрсатган артистлар: МАРЯМ ИХТИЁРОВА, НАИМА ПЎЛАТОВА, АБДУҒОФИР АБДУРАҲМОНОВ, АДИБА МИРЗАЕВА;
Артистлар: МЕҲРИ БЕКЖОНОВА, ФАЙЗУЛЛА АҲМЕДОВ, РАВШАН СОЛИҲОВ, РУСТАМ МАЪДИЕВ, АБДУШОИР САЛИМОВ, ГУЛЧЕҲРА МИРЗАЖОНОВА, ЖАМИЛА ЙЎЛДОШЕВА, ГУЛЧЕҲРА ОБИДОВА, БОТИР ХОЛМИРЗАЕВ ва бошқалар иштирок этадилар.
БОШ РЕЖИССЁР — Ўзбекистон ССЖда хизмат кўрсатган санъат арбоби НОСИР ОТАБОЕВ.
БОШ ДИРИЖЁР — Ўзбекистон ССЖ халқ артисти НАБИ ХАЛИЛОВ.
ЧИПТАЛАР СОТИЛМОҚДА.

В. И. ЛЕНИН НОМЛИ ССЖИ ХАЛҚЛАРИ ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА 25, 26 ДЕКАБРЬ СОАТ 16 ВА 19.30 ДА
таниқли қозоқ қўшиқчиси ва композитори, Қозоғистон ССЖда хизмат кўрсатган маданият ходими Олтинбек КОРАЗБОЕВнинг

МУАЛЛИФЛИК ҚЎШИҚЛАРИ

ҚАТНАШАДИЛАР:
Бутуниттифоқ халқ ижодиёти танловининг совриндори, жумҳурият мусиқа мактабининг ўқувчиси **Майрамбек БЕСПОЕВ**, жумҳурият оқинлар танловининг совриндори Азимбек **ЖОНҚУЛИЕВ** ва Қозоқконцертнинг артистлари.
Патталар соат 11.00 дан бошлаб сотилади.

«Юбилей» Марказий спорт саройида

28 ДЕКАБРЬ — 10 ЯНВАРЬ КУНЛАРИ

МУЗ УСТИДА ШАҲАР АРЧАСИ

(совғалар билан)
ТОМОШАЛАР

28 декабрда — соат 13, 15.00 да,
29, 30 декабрда — соат 11, 13, 15.00 да,
31 декабрда — соат 11.00 да,
1 январда — соат 13, 15.00 да,
2, 3, 4 январда — соат 11, 13, 15.00 да,
5, 6 январда — соат 11, 13, 15, 17.00 да,
7, 8, 9, 10 январда — соат 11, 13, 15.00 да **бошланади.**

Олдиндан патталар сотиш ташкил этилган ва нақд пулсиз ҳисоб бўйича жамоа бўлиб тушишга буюртмалар қабул қилинмоқда.

Патталар «Юбилей» марказий спорт саройи залида ва вакиллар томонидан сотилмоқда.

Маълумотлар олиш учун телефонлар: 46-03-12, 46-07-33.

Касса ҳар куни соат 10 дан 18.00 гача ишлайди.

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ КИНОФИЛЬМЛАРНИ ИЖАРАГА БЕРИШ ИДОРАСИ

ДЕКАБРЬ ОЙИДА ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ ШАҲАРЛАРИ ВА НОҲИЯЛАРИ ЭКРАНЛАРИГА ЎЗБЕК ТИЛИГА ТАРЖИМА ҚИЛИНГАН

«ҚЎҒИРЧОҚ»

БАДИИЙ ФИЛЬМНИ ЧИҚАРДИ.

«Мосфильм» киностудиясининг маҳсулоти.
Ролларда: С. ЗАСИПКИНА, В. МЕНЬШОВ, И. МЕТЛИЦКАЯ ва бошқалар.
Режиссер — ФРИДБЕРГ.
Сценарий муаллифи — И. АГЕЕВ.
Фильмнинг бош қаҳрамони — ўсмир қизча мажруҳ бўлиб қолиши туфайли катта спортдан кетишга мажбур бўлади.

ЎЗБЕКИСТОН ССЖ АЛОҚА ВАЗИРЛИГИ

Тошкент шаҳрининг эркин алмаштириладиган валютаси бўлган корхоналари билан қатор капиталистик мамлакатларга чиқиш имкони бўлган

ХАЛҚАРО АВТОМАТ ТЕЛЕФОН ТАРМОҒИГА

1991 йилнинг иккинчи ярим йиллигида уланиш юзасидан

ШАРТНОМАЛАР ТУЗМОҚДА

Маълумотларни 44-27-97 телефони орқали олиш мумкин.

«СОЮЗРЕКЛАМА» БУТУНИТТИФОҚ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕКЛАМА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ КОРХОНАСИ.

ОЙНАИ ЖАҲОНДА

Шанба

22 ДЕКАБРЬ

✦ ЎзТВ I

8.00 Ассалому алайкум. Мусиқий кўрсатув. 9.00 Соҳил. Бадиий фильм. 1-серия. 10.10 Нур таратувчилар. ГОЭЛРО планининг 70 йиллигига. 10.40 Дўст билан обод уйинг. Адабий кўрсатув. 11.20 Бобур. Пиримқул Қодировнинг «Юлдузли тунлар» романи асосида кўп серияли видеофильм. 2-қисм. 12.40 Деҳқон ва замин. 13.40 Қувноқлар ва зукколар. Ўзбекистон Давлат жисмоний тарбия институтининг «Пахтакор» ҳамда Тошкент педиатрия медицина институтининг «Келажак» командалари учрашадилар. 14.55 Оқ йўл! Жиззах шаҳридаги 2517-автокорхона фаолияти ҳақида. 15.25. Илғор тажриба мактаби. Сурхондарё вилоят Сариосиё ноҳиясидаги «Ленинизм» жамоа хўжалиги ҳақида. 18.05 Жасур чигиртка. Мультфильм. 18.45 Ўсмирлар учун. Тенгдошлар. 19.20 Шеърият дафтаридан. Жўра Алимардон. 19.30 «Ахборот». 19.50 Жумҳурият Ленин комсомоли мукофотининг совриндорлари Маҳмуд Азимов, Муҳаммад Юсуф. 21.30 «Время». 22.00 Бобур. Пиримқул Қодировнинг «Юлдузли тунлар» романи асосида кўп серияли видеофильм. 3-қисм.

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

✦ ЎзТВ II

9.00 Савту калом. Адабиймусиқий кўрсатув. 9.55 Шифо. Platzhalter

✦ МТ I

7.00 «120 минут». 9.00 Онам, дадам ва мен. Бола икки ёшга тўлганда. 9.30 Жаҳон халқлари ижоди. 10.15 Мўъжизасиз мўъжизалар. 11.15 «Бурда моден» таклиф этади. 11.45 Экран усталари. Клод Ланцманнинг бешафқат ҳақиқати. 13.00 ЭҲМ ижодий ишлаб чиқариш бирлашмаси таништиради: Ғоя қанча туради. 13.45 «Партнёр». 14.15 Ер — она масканимиз. Фотоконкурс. 14.20 Жаҳон бозорлари. (Франция — Англия). Ҳужжатли фильм премьераси. Биржага қайтиш. 15.20 Режиссёр Я. Фрид фильмлари. Ўн иккинчи кеча. 16.55 Шеърият лаҳзалари. 17.00 Флоридада «Бахтли тасодиф». 18.10 Халқаро панорама. 18.45 Бўхча. Мультфильм. 19.00 Воситачи. Уч серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 1—2-сериялар. 21.30 «Время». 22.00 ССЖИ ҳукуматида. 22.10 Катталар учун мультфильмлар. Тулки — қурувчи, Ҳажвиялар. 22.35 Россиянинг парламент хабарномаси. 22.50 Маппет-шоу. Кўп серияли телевизион қўғирчоқ фильм-концерт премьераси. 23 ва 24-сериялар. 23.40 ТЯХ. 23.55 Монте-Карло Бутунжаҳон мусиқий соврини.

✦ МТ II

8.30 Эрталабки бадан тарбия машқлари. 8.45 Саҳий ўрмон. Мультфильм. 9.00 ССЖИ халқ депутатларининг тўртинчи съездида. 12.00 Плюс ўн бир. Россия телевидениесининг программаси. Видеоянгиликлар. Россиядаги кам сонли халқларнинг уйғонишига доир. 13.10 «Қароқчилар» премьераси. 14.20 Ерга ким эгалик қилиши керак. 15.30 Ҳужжатли фильмлар премьераси. 16.15 АҚШ мультфильмлари программаси. 16.45 Россиянинг маданий ҳаёти. 19.00 Табобат ҳақида суҳбат. 19.20 Келажакни олдиндан кўра оладиган. Ҳужжатли фильм премьераси. А. Д. Сахаров ҳақида. 20.00 Фигурали учиш. ССЖИ чемпионати. Эркин программа. Минскдан кўрсатилади. 20.45 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар. Ўн икки ой. Мультфильм. 2-қисм. 21.00 Балиқ ўзи сузиб келган кун. Телевизион ҳужжатли фильм. 21.10 Спорт ҳамма учун. 21.30 «Время». 22.00 Коллаж. 22.05 «Пи» белгиси билан 1—2-қисмлар.

Муҳаррир
Н. НАСИМОВ.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА»)

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

МУҲАРРИР ўринбосарлари — 335885, 325747, 325748, 337916; масъул котиб — 334808, 325353; масъул котиб ўринбосарлари — 325750; БЎЛИМЛАР: мафкура — 325778, деҳқончилик-саноат — 325647; саноат, қурилиш ва транспорт — 325749; маҳаллий Советлар ҳаёти — 325645; ижтимоий масалалар — 325556; маданият — 325767; адабиёт ва санъат — 325553; ахборот, ҳарбий-ватанпарварлик — 325733, хатлар ва оммавий ишлар — 334048, 325354; жамоатчи кенгаш қабулхонаси — 334048, 325354; эълонлар бўлими — 325727.